

DOMSTOLENE I NORGE

Årsrapport 2014

INNHOLDSFORTEGNELSE

DEL I: Beretning	5	Åpenhet og kommunikasjon	38
Beretning	7	Nettsteder for domstolene	38
Domstoladministrasjonen	8	Sosiale medier	38
Domstoladministrasjonens styre	8	Pressetjeneste på nett	39
		Dommernes mediegruppe	39
DEL II: Om virksomheten og hovedtall	11	Rett på sak	39
Dette er domstolene	12	Informasjonsapp	40
Domstolene si rolle i samfunnet	12	Filmer	40
Oppgåvane til dei alminnelige domstolene	12	Rettspolitikk og myndighetskontakt	40
Oppgåvane til jordskiftedomstolene	13		
Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark	13	Serviceutvikling	42
Kart over domstolene	14	Vitnestøtte	42
		Internasjonalt arbeid	44
Domstolene si verksemd	16	Europarådet	44
Saksavvikling og måloppnåing i dei alminnelige domstolene	16	EØS-samarbeidet	44
Domstolene i fyrsteinstant	16	ENCJ	45
Domstolene i andreinstans	17	Kompetansedeling i Europa og Norden	45
Saksavvikling i jordskiftedomstolene	19		
Domstolenes samfunnsoppdrag	21	DEL IV: Styring og kontroll	47
		Vurdering av styring og kontroll i virksomheten	48
Tilsynsutvalet for dommarar	22	Nærmere omtale av forhold knyttet til styring og kontroll	48
Innstillingsrådet for dommarar	23		
		DEL V: Vurdering av framtidssikter	51
Stor tiltro til domstolene	26	Prioriteringer 2015-2020	52
		Saksvekst og kompleksitet	52
DEL III: Sentrale aktiviteter i året	29	Rettspolitiske utfordringer	53
Organisasjonsutvikling, lederutvikling, mentorordning	30		
Dommermøtet for jordskiftedomstolene 2014	31	DEL VI: Årsregnskap	55
Domstollederemøtet 2014	31	Ledelseskommentar	56
		Prinsippnote til årsregnskapet	57
Kompetanseutvikling og kvalitetsarbeid	31	Oppstilling av bevilgningsrapportering for regnskapsår 2014	58
Kvalitets- og kompetansearbeidet	31	Note A forklaring av samlet tildeling	60
HMS-arbeid i domstolene	33	Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år	60
Ansatte i domstolene i Norge	34	Oppstilling av artskontrollrapporteringen for 2014	61
Likestilling og arbeid mot diskriminering	34	Resultatregnskap	62
		Balanse eiendeler	63
Informasjons- og kommunikasjonsteknologi	36	Balanse gjeld og kapital	64
Drift av domstolenes IKT-systemer	36		
Utviklingsoppgaver som er gjennomført	36	Noter	65
Utviklingsoppgaver som er i gang	36		
Informasjons og kommunikasjonsstrategi	36		
Fagråd IKT	37		

DEL 1 BERETNING

R E T T S S A L 3

163

RETSMØTE
PÅGÅRLUKKEDE
DØRER

Beretning

Norges domstoler har svært høy tillit i befolkningen. Tilliten har vært stabilt høy over flere år. Dette er en honnør til domstolenes faglighet og effektivitet. I et demokrati er uavhengige og faglig sterke domstoler en viktig del av grunnmuren. Internasjonale undersøkelser viser at norske domstoler er blant de mest effektive i Europa, samtidig som Norge er det landet som bruker minst ressurser på domstolene.

Det er stor konkurranse om de fleste dommerembeter i Norge. Dette viser at det er attraktivt å være dommer, og at domstolene rekrutterer blant de beste. Gode dommere i samarbeid med andre medarbeidere i domstolene er det viktigste for å få gode domstoler.

Årsrapporten viser at sivile tvister for domstolene øker. Dette er mer krevende saker enn straffesakene, som viser nedgang. Mer komplekse saker krever mer ressurser. Vi mener at budsjettet for domstolene har vært utilstrekkelig over flere år. Dette har vi påpekt overfor Stortinget og regjeringen. For å sikre tillit, faglighet og effektivitet må de bevilgende myndigheter vise en sterkere vilje til å prioritere domstolene i årene framover.

Domstoladministrasjonen er et uavhengig forvaltningsorgan. Vi har muligheter til å møte Stortinget og regjeringen og legge fram domstolenes syn på både budsjett og rettspolitikk. Selv om vi mener at budsjettene er utilstrekkelige, vil vi understreke at vi også i det siste året har hatt gode relasjoner til embetsverk og politisk ledelse i Justisdepartementet, og til Stortingets justiskomite. Vi opplever stor interesse for domstolene hos våre politikere. Mange viktige rettspolitiske spørsmål er på dagsorden nå. Det gjelder juryordningen, domstolstruktur, domstolenes behandling av barnesaker, utlendingssakene og organiseringen av lagmannsrettene. Dette er spørsmål som avgjøres av politikerne, men domstolene og Domstoladministrasjonen har klare innspill i denne prosessen.

Domstoladministrasjonen driver et kontinuerlig utviklingsarbeid for domstolene. I 2014 har det skjedd en betydelig omlegging av kompetansearbeidet i domstolene. De nye kompetanseløpene for dommere og saksbehandlere blir iverksatt i 2015. Vi tror dette blir en betydelig kvalitetsforbedring. Også på IKT-området har det skjedd en betydelig utvikling i 2014, gjennom blant annet utprøving av elektronisk samhandling mellom domstolenes aktører, utvikling av Lovisa, bedre digitale løsninger for pressen og et nytt intranett for domstolene. Vi arbeider for "Digitale domstoler 2020", og selv om vi har tatt nye skritt i denne retningen i løpet av det siste året krever realiseringen også en sterk politisk vilje til å satse.

Årsmeldingen viser også mye annet viktig utviklingsarbeid i 2014: vitnestøtte, serviceutvikling, HMS, sikkerhet, kvalitetsarbeid, domstolbygg med mer. Mye av dette er et kontinuerlig arbeid som vil fortsette i 2015. For Domstoladministrasjonen er det viktig både å sikre et godt grunnlag for domstolenes ordinære drift og en nødvendig utvikling for å møte fremtidens krav.

Bård Tønder
Styreleder
Domstoladministrasjonen

Sven Marius Urke
Direktør
Domstoladministrasjonen

Domstoladministrasjonen

Domstoladministrasjonen (DA) er et selvstendig forvaltningsorgan med eget styre. DA ble opprettet av Stortinget i 2001, og var i virksomhet fra 1. november 2002.

DA har ansvaret for den sentrale administrasjon av de alminnelige domstolene og jordskiftedomstolene.

DA skal sørge for at samfunnets overordnede krav og forventninger til domstolene ivaretas, synliggjøre domstolenes uavhengighet og videreutvikle domstolene i rollen som samfunnets viktigste konfliktløser.

DAs samfunnsoppdrag gir følgende fire roller overfor domstolene: styring, utvikling, rettspolitikk og som tjenesteleverandør. DA er uavhengig og kan ikke instrueres av noe departement, men justisministeren er parlamentarisk ansvarlig overfor Stortinget. Gjennom budsjettbehandlingen fastsetter Stortinget årlig sentrale retningslinjer for Domstoladministrasjonens arbeidsoppgaver og ansvarsområder.

Domstoladministrasjonens styre

Styret er øverste myndighet for Domstoladministrasjonen, og skal påse at administrasjonen av domstolene skjer på en forsvarlig og hensiktsmessig måte. Styret skal behandle saker som er av viktighet for DA, herunder budsjettforslag for domstolene og DA, og fordeling av budsjettmidler innenfor rammer som er fastsatt av Stortinget. Styret skal i tillegg gi generelle retningslinjer for DAs virksomhet.

Syv av styrets medlemmer utnevnes av Kongen i statsråd, to medlemmer velges av Stortinget.

Styreprotokoller

I 2014 ble det avholdt 8 styremøter. Styreprotokollene fra styremøtene er tilgjengelige på følgende nettside: <http://www.domstol.no/no/Domstoladministrasjonenno/Styret/>

Styrets sammensetning

Styremedlem

Styreleder Bård Tønder
høyesterettsdommer

Nestleder Magni Elsheim
førstelagmann

Carl Ivar Hagen
tidl. Stortingets visepresident

Berit Brørby
tidl. Odelstingspresident

Rolf Selfors
sorenskriver

Elisabeth Stenwig
advokat

Ove Einar Engen
administrasjonssjef

Kim Dobrowen
advokat

Kristin Lande
jordskiftedommer

Personlig varamedlem

Are Trøan Nilsen
tingrettsdommer

Anne-Kristine Hagli
lagdommer

Oddmund Heggheim
tidl. plan- og næringsjef

Sonja Irene Sjøli
tidl. stortingsrepresentant

Monica Nylund
lagdommer

Randi Birgitte Bull
advokat

Anders Rasmussen
rådgiver

Aase Karine Sigmond
advokat

Oddmund Roalkvam
jordskifterettsleder

DEL II OM VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL

Dette er domstolane

Domstolane si rolle i samfunnet

Statsmakta blir delt opp i ei lovgivande (Stortinget), ei utøvande (Regjeringa) og ei dømmende (domstolane) makt. Hovudoppgåva for domstolane er å løyse rettslege tvistar. Dette skjer gjennom handsaming av sivile tvistar som skal handsamast av retten, og dessutan handsaming av straffesaker. Alle borgarar kan bruke domstolen for å løyse ein sivilrettsleg konflikt. Berre domstolane kan dømme til straff (Grunnlova § 96). Domstolane har også ein rettsutviklande funksjon gjennom si tolking av lovene.

I tillegg utfører domstolane fleire forvaltningsliknande oppgåver, til dømes dødsfallsregistrering og andre oppgåver innanfor offentleg buhandsaming.

Dei alminnelege domstolane i Noreg er Høgsterett, lagmannsrettane og tingrettane, som alle dømmer i både sivile saker og straffesaker. I tillegg finst forliksråda, som er organiserte i kvar kommune. Forliksråda er meklingsinstitusjonar med avgrensa domsmakt. Dei handsamar berre sivile tvistar. Forliksråda blir ikkje administrerte av DA, og er difor ikkje med i denne årsmeldinga.

Jordskiftedomstolen er ein særdomstol. Jordskiftedomstolane sin kompetanse må vere særskilt nemnt i lov. Det vil seie at jordskiftedomstolane skal ha ein særleg kompetanse innan eit særleg avgrensa virkeområde. Det er 5 jordskifteoverrettar og 34 jordskifterettar.

Det er seks lagmannsrettar som dekkjer kvart sitt geografiske område, kalla lagdømme. Tingrettane sitt virkeområde kallast domssokn. I Oslo domssokn er det to domstolar som dekkjer same geografiske område, dette er Oslo byfogdembete og Oslo tingrett.

Per 31. desember 2014 var det til saman 66 domstolar i fyrste instans (tingrettar og Oslo byfogdembete).

Sjølvtende

Domstolane og dommarane er sjølvtendige i si dømmende verksemd. Stortinget gir lover, medan domstolane handsamar konkrete saker etter desse lovene. Domstolane kan overprøve ei lov dersom ho er i strid med Grunnlova. Ingen kan gi domstolane instruks om korleis de skal handsame ei sak. Ein høgare instans kan som hovudregel heller ikkje gi instruksar til ein lågare instans om handsaminga av ei konkret sak.

Openheit

Det skjer ei betydeleg maktutøving i domstolane, og i eit demokratisk samfunn er det viktig at dette vert kombinert med ei stor grad av openheit og offentlegheit. Det skjer ved at alle har:

- rett til å vite kva tid rettsmøte skal haldast
- rett til å vere til stades i rettsmøte
- rett til å gjengi offentleg det som kjem fram i rettsmøte
- rett til utskrift av rettsavgjersler
- rett til å gi att rettsavgjersler

Retten kan på nærare bestemte vilkår gjere avgrensingar i offentlegheita.

Oppgåvene til dei alminnelege domstolane

Domstolane har rett og plikt til å avgjere konkrete retts tvistar som skal handsamast av retten. Domstolane tek ikkje opp saker på eige initiativ. Ei sak som skal handsamast, må leggjast fram for domstolen av den som vil ha saka prøvd.

Domstolane har også andre typar oppgåver som offentleg skifte (dødsbu, felleseige og konkurs), tvangsfullføring, notarialforretningar og vigslar.

Les meir om arbeidsoppgåvene til dei alminnelege domstolane på www.domstol.no

Oppgåvene til jordskiftedomstolane

Jordskiftedomstolane er særdomstolar som arbeider med saker heimla i jordskiftelova.

Oppgåvene har endra seg gradvis. Frå å omfatte oppløysing av realsameiger og teigblanding for landbrukseigedommar, løyser jordskiftedomstolane no problem for alle som disponerer eigedom i Noreg. Jordskiftelova er under revisjon. Arbeidet blir gjort av ei arbeidsgruppe i Landbruks- og matdepartementet, støtta av ei breitt samansett referansegruppe.

Meir om jordskiftedomstolane sine arbeidsoppgåver på www.jordskifte.no

Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark

Domstoladministrasjonen (DA) har det overordna administrative ansvaret for Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark. DA kan ikkje instruere kommisjonen om utføringa av sjølve utgreiingsarbeidet.

Verksemda for desse institusjonane er regulert i Finnmarkslova av 17. juni 2005 nr. 85, sjå lovas kap. 5, med tilhøyrande forskrift. Finnmarkskommisjonen skal på grunnlag av gjeldande rett utgreie bruks- og eigarrettar til den grunnen Finnmarkseigedommen overtok då finnmarkslova blei sett i kraft i 2006. Utmarksdomstolen for Finnmark skal handsame tvistar om rettigheter som oppstår etter at Finnmarkskommisjonen har utgreidd eit felt.

Kommisjonen har fem medlemar, av desse er éin utnemnd til leiar. Medlemene i kommisjonen er utnemnde i statsråd. Det er krav om at minst to av medlemene i kommisjonen

skal vere busette i eller på annan måte ha sterk tilknytning til Finnmark fylke.

Det er etablert eit eige sekretariat for kommisjonen, og dette har vore i drift sidan 2009. DA hjelper kommisjonen med administrativ og kompetansebyggande støtte, under dette spørsmål om arkiv, IKT, økonomi og administrasjon.

Kommisjonen er lokalisert i Tana, i dei same lokala som Indre Finnmark tingrett.

Kommisjonsmedlemar i 2014:

- Jon Gauslaa (leiar)
- Hilde Agathe Heggelund
- Anne Marit Pedersen
- Ole Henrik Magga
- Veronica Andersen (frå 11.11.2014)

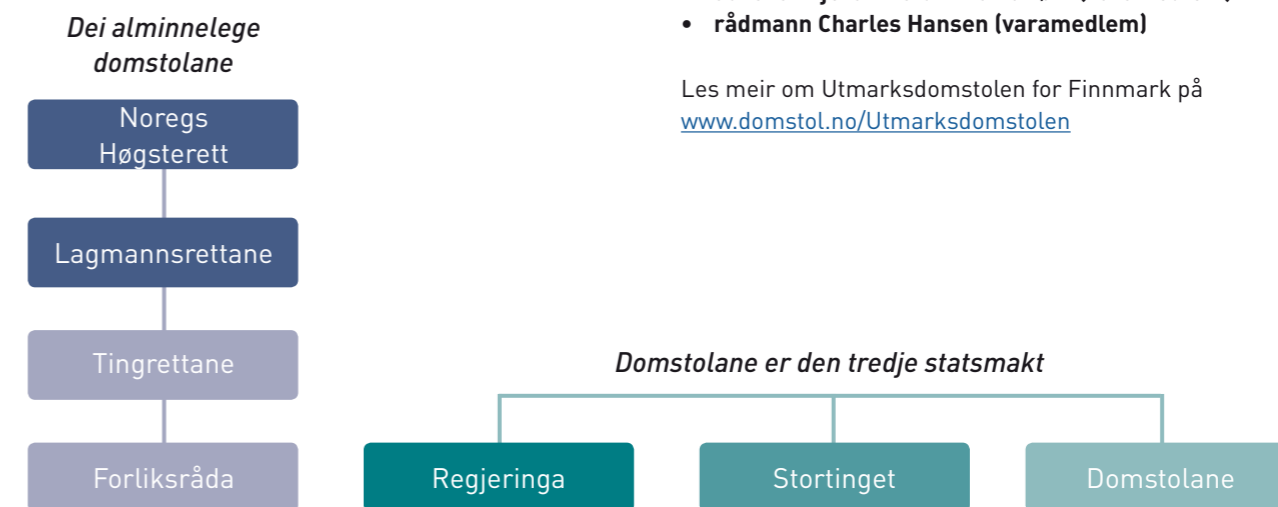
Les meir om Finnmarkskommisjonen på www.finnmarkskommisjonen.no

Utmarksdomstolen for Finnmark er ein særdomstol som handsamar dei rettighetstvistane som måtte oppstå etter at Finnmarkskommisjonen har utgreidd rettstilhøva i eit felt. Dommarane i Utmarksdomstolen for Finnmark blei konstituert i statsråd 7. mars 2014 og tiltredde stillingane 1. september same år. Domstolens sekretariat er samlokalisert med Hålogaland lagmannsrett.

Medlemar av Utmarksdomstolen:

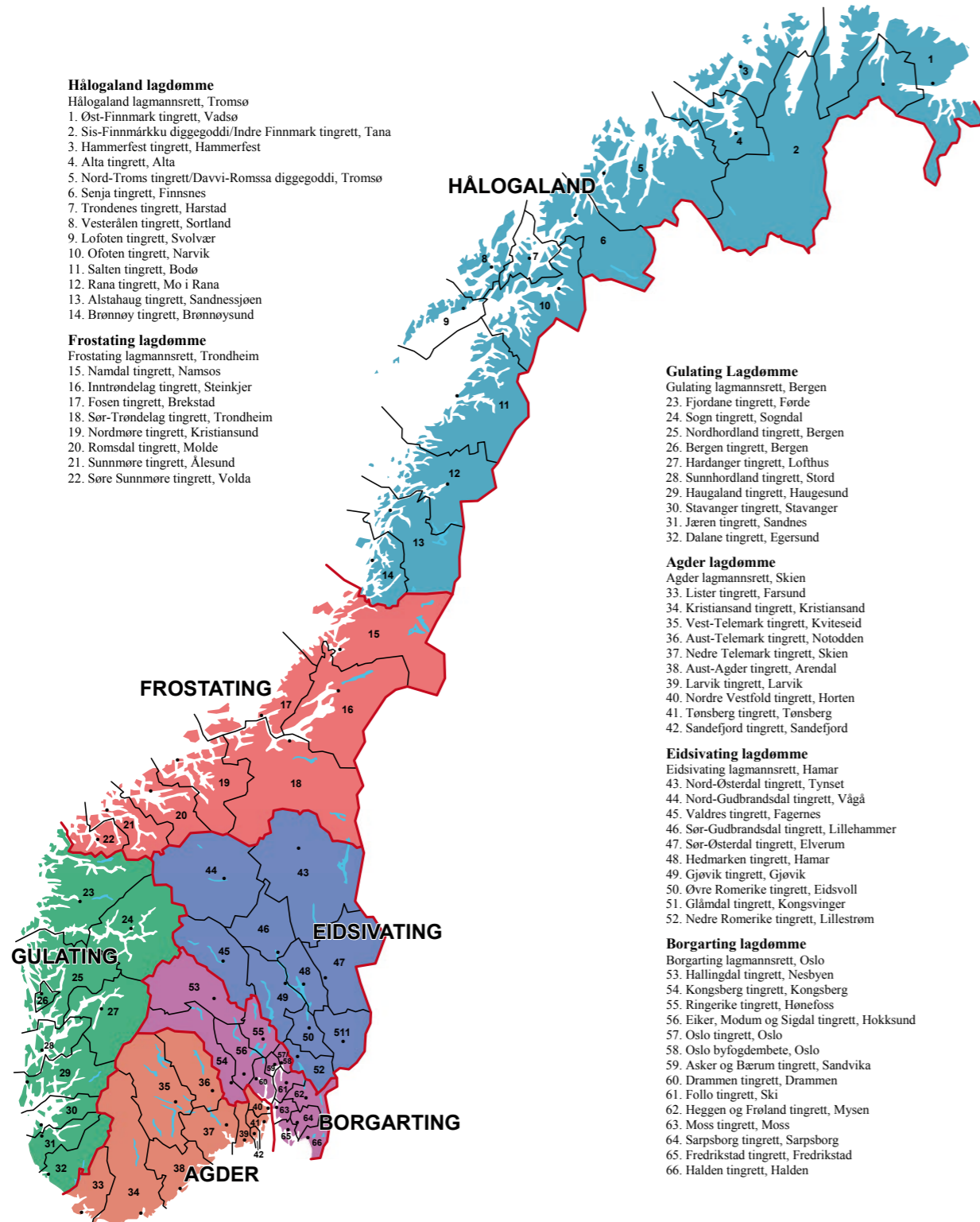
- lagdommar Nils Asbjørn Engstad (leiar),
- sorenskrivar Marit Nervik (nestleiar),
- advokat Benny Solheim,
- seniorforskar Jan Åge Riseth
- arkeolog Kjersti Schance
- advokat Kjersti Holum Karlstrøm (varamedlem)
- rådmann Charles Hansen (varamedlem)

Les meir om Utmarksdomstolen for Finnmark på www.domstol.no/Utmarksdomstolen

De alminnelige domstolene

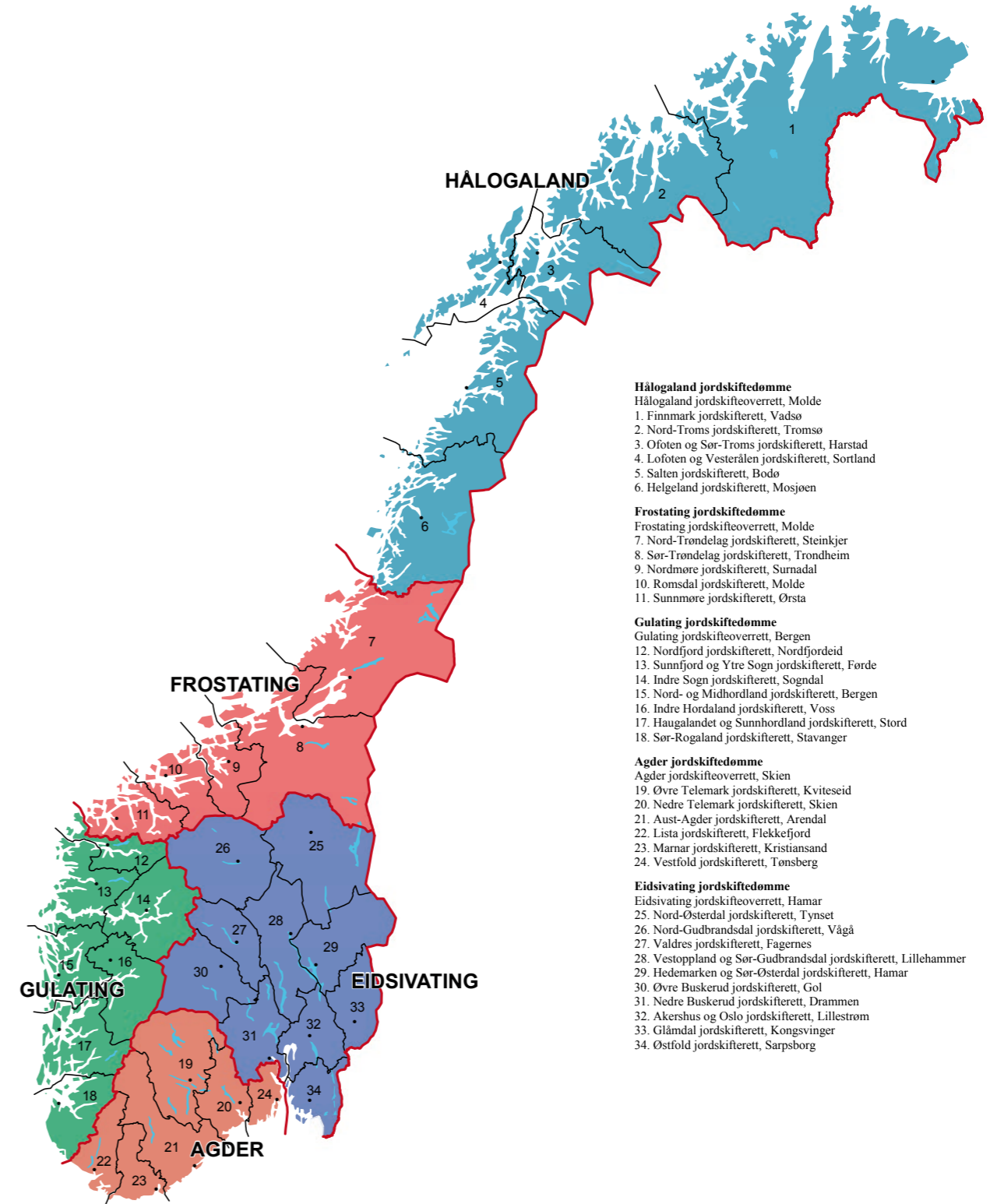
31.12.2014 var det 66 domstoler i førsteinstans, 6 lagmannsretter, samt Norges Høyesterett.

Målestokk 1 : 6mill
Kartdata - Statens kartverk
Kartet er produsert av
DA (ptm) mars 2013

Jordskiftedomstolene

31.12.2014 var det 34 jordskifteretter og 5 jordskifteoverretter.

Målestokk 1 : 6mill
Kartdata - Statens kartverk
Kartet er produsert av
DA (ptm) mars 2013

Domstolane si verksemd

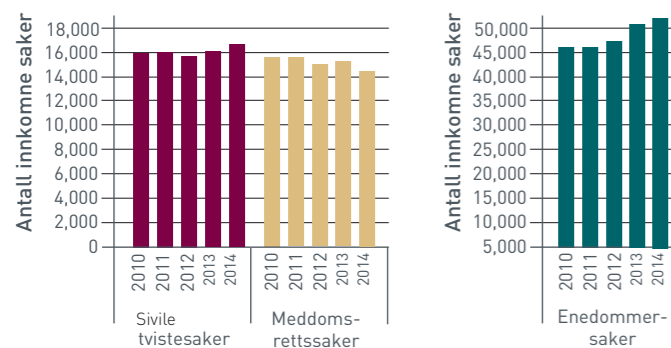
SAKSAVVIKLING OG MÅLOPPNÅING I DEI ALMINNELEGE DOMSTOLANE

Det er utarbeida oversikter over antal innkomne saker, handsama saker, saker i behaldning og gjennomsnittleg sakshandsamingstid. Detaljert saksavviklingsstatistikk med informasjon om kvar enkelt domstol finst i årsstatistikken på <http://arsmelding.domstol.no>.

Domstolane i fyrsteinstans Saksavvikling

ANTAL SAKER I 2014 (prosent viser endring frå 2013):				Antall domstoler utenfor mål for saks- behandlingstid i 2014 (2013)
Sakstype	Inn- komne	Hand- sama	Behald- ning	Talet på domstolar utanfor mål for sak- shandsamingstid i 2014 (2013)
Sivile tviste- saker	16 955 (5 %)	16 329 (4 %)	8 316 (8 %)	12 (14)
Straffesaker:				
Einedom- mersaker	52 279 (3 %)	52 084 (3 %)	2 063 (6 %)	0 (0)
Meddoms- rettssaker	14 402 (-6 %)	14 629 (-2 %)	3 599 (-7 %)	21 (20)

Innkomne saker

I 2014 auka talet på tvistesaker med fem prosent. Etter eit 2012 med dempa saksinnngang, ser vi no at den langvarige trenden med jamn saksvekst gjennom perioden 2009-2011

held fram. Dei tre største kategoriane blant tvistar som kom inn til domstolane i 2014 er:

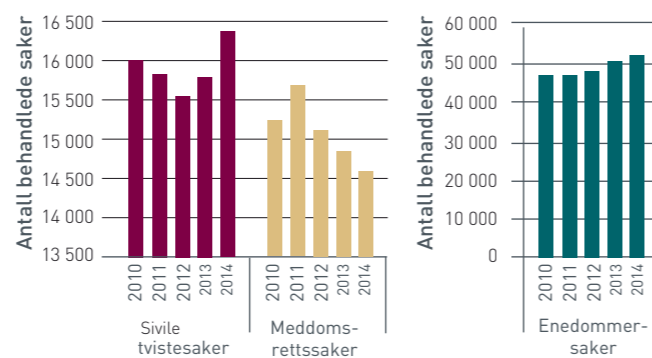
- alminnelege tvistesaker (43 prosent)
- saker etter barnelova (16 prosent)
- overprøving ved tvangsvedtak (11 prosent)

Når det gjeld dei andre sivile sakene er dei mest markante trekka ein vekst i felleseigeskifter (13 %), og ein nedgang i tvangssal av burettsdelar (-9 %), i skjønssaker (-10 %) og i dødsbuskifte (-11 %).

Talet på meddomsrettssaker gjekk vesentleg ned frå 2013 til 2014 (-6 %). Hovudårsaka til denne nedgangen er eit markant lågare tal på innkomne meddomsrettssaker til Oslo tingrett. Delen av meddomsrettssaker med straffesaker over 6 år var i 2014 rundt fem prosent, same del som dei siste åra.

Saksinnngangen av einedommarsaker auka med 3 prosent frå 2013 til 2014. Dette kjem i hovudsak av ein auke i talet på fengslingar og utnemningar. Fengslingar utgjorde i overkant av ein fjerdedel av alle einedommarsaker i 2014.

Handsama saker

Domstolane handsama færre meddomsrettssaker, men fleire sivile tvistesaker og einedommarsaker i 2014 enn året før.

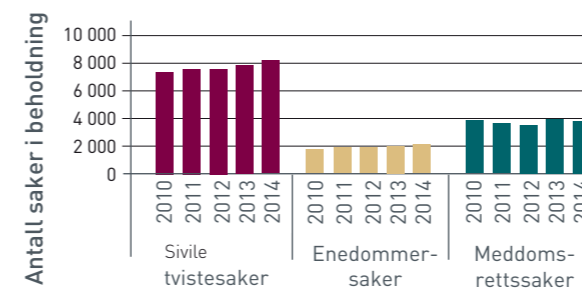
Sidan 2006 har rettsmekling vore eit tilbod ved alle tingrettar og lagmannsrettar. I tingrettane blei det i 2014 halde

rettsmeklingsmøter i 1746 saker (1 730 i 2013), og 1 111 saker (1 132 i 2013) er registrerte som forlikte etter rettsmekling.

Omtrent 10 % av tvistesakene som kom inn i 2014 var saker etter småkravprosessen. Dette var ein like stor del som i 2013. I 2014 handsama tingrettane seks gruppesøksmål, mot fem i 2013.

I 2014 blei 46 prosent av alle dommar i straffesaker avsaugde som tilståingspådommingar. Dette er den same delen som i 2013.

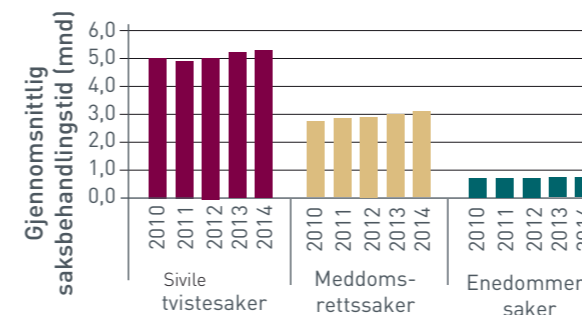
Behaldning

Saksinnngangen av sivile tvistesaker og einedommarsaker var større enn talet på handsama saker i 2014, og behaldninga ved utgangen av året var difor større enn året før. I meddomsrettssaker førte den låge saksinnngangen til ein reduksjon i behaldninga på 7 %.

Måloppnåing – sakshandsamingstid

Nokre nøkkeltal

Gjennomsnittleg sakshandsamingstid for sivile tvistesaker gjekk ned i starten av siste femårsperiode, men ser no ut til å ha stabilisert seg på rundt fem månader. I 2014 var 12 av 66 domstolar (18 %) utanfor målsetjinga for tvistesaker på seks månader. Dette er eit lågare tal enn i 2013, då 21 % av domstolane var utanfor målsetjinga for denne typen saker.

For meddomsrettssaker var gjennomsnittleg sakshandsamingstid 3,1 månader i 2014, ein auke på 0,2 månader frå 2013. Med dette oversteig dermed tingrettane, samla sett, for fyrste gong sidan 2005 målet for sakshandsamingstid i denne typen saker, som er på 3 månader. 32 % av tingrettane (21 av 65) var i 2014 utanfor målsetjinga på tre månader. Det er ei auke fra 2013, då 20 av 65 tingrettar var utanfor målsetjinga.

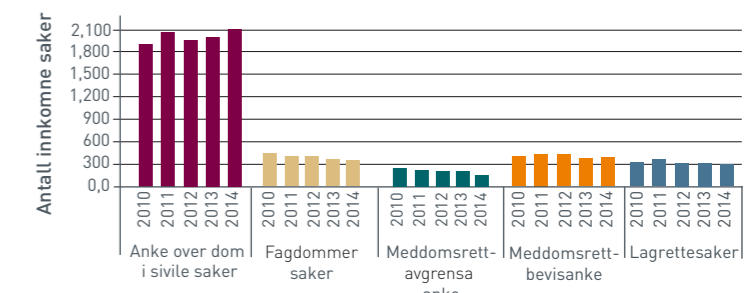
I 2014 var 24 domstolar utanfor målsetjingane for sakshandsamingstid i anten tvistesaker, meddomsrettssaker eller begge. Desse 24 domstolane dekkjer kommunar med eit samla innbyggjartal på rundt 1,9 mill.

Gjennomsnittleg sakshandsamingstid for einedommarsaker har vore stabil, og godt innanfor målsetjinga på éin måned dei siste åra. I 2014 klarte samtlege tingrettar målsetjinga.

Domstolane i andreinstans Saksavvikling

Talet på saker (endring i % frå 2013 i parentes)				
Sakstype	Innkomne	Hand- sama	Behaldning	Talet på domstolar utanfor mål for sak- shandsamingstid i 2014 (2013)
Ankar i sivile saker	2121 (7 %)	2230 (9 %)	1097 (-9 %)	2 (2)
Fagdommar- saker	361 (-6 %)	386 (-9 %)	113 (-6 %)	6 (6)
Meddomsrett – avgrensa anke	169 (-15 %)	179 (-15 %)	46 (-13 %)	6 (6)
Meddomsrett – bevisanke	375 (4 %)	402 (-4 %)	175 (-3 %)	6 (6)
Lagrettesaker	298 (-2 %)	318 (14 %)	123 (-15 %)	6 (6)

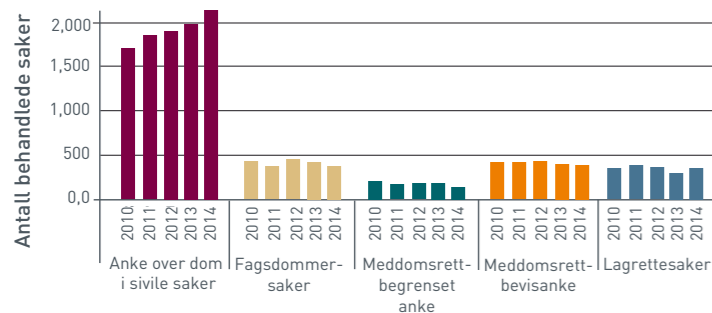
Innkomne saker

Lagmannsrettene har hatt ein betydeleg vekst i talet på tvistesaker i den siste femårsperioden. Frå 2009 til 2011 auka talet på ankar med heile 16 %. Etter ein nedgang i talet på innkomne saker i 2012 vart det ein auke på 1 % i 2013, og 7 % i 2014.

Lagmannsrettene mottok noko færre straffeankar til prøving i 2014 samanlikna med 2013. Det blei prøvd 3196 ankar i 2014 mot 3350 i 2013. Talet på straffesaker som vart vist til handsaming var, for alle lagmannsrettene samla, 38,3 prosent i 2014. Talet på tilviste saker varierer noko mellom lagmannsrettene, mellom 35,8 % i Hålogaland og 40,0 % i Borgarting.

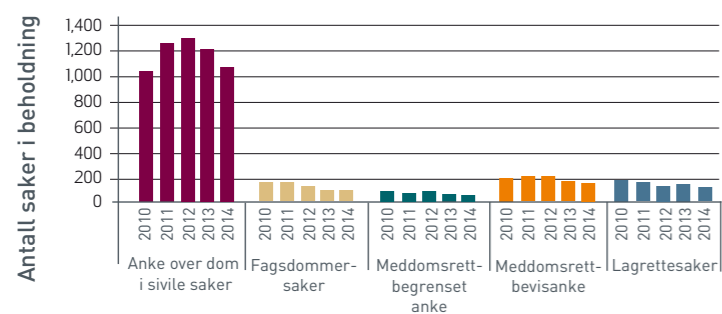
Handsama saker

Talet på handsama ankar i sivile saker auka med heile 9 % frå 2013 til 2014.

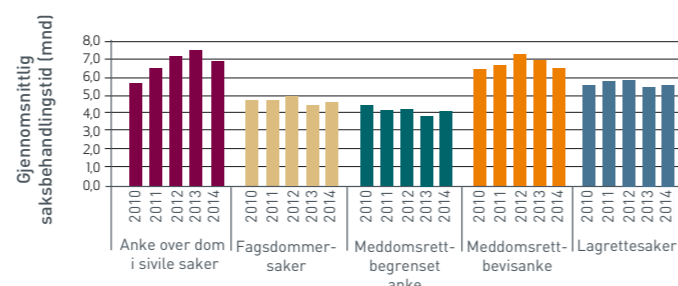
På straffesaksida blei det handsama fleire lagrettesaker i 2014 enn i 2013. Talet på handsama fagsdommarsaker, avgrensa ankar i meddomsrett og bevisankar i meddomsrett har gått litt ned.

Behaldning

I 2013 handsama lagmannsrettene langt fleire ankar i sivile saker enn innkomne saker, og behaldninga gjekk difor betydeleg ned (- 9 %). Også behaldninga av alle fire typar straffeankar har gått litt ned.

Måloppnåing – sakshandsamingstid

Gjennomsnittleg sakshandsamingstid for ankar i sivile saker gjekk ned frå 7,5 månader i 2013 til 6,9 månader i 2014. Målsetjinga er gjennomsnittleg sakshandsamingstid innan 6 månader. Dei to største lagmannsrettene, Borgarting og Gulating, hadde sakshandsamingstid over målsetjinga, medan dei andre lagmannsrettene var innanfor.

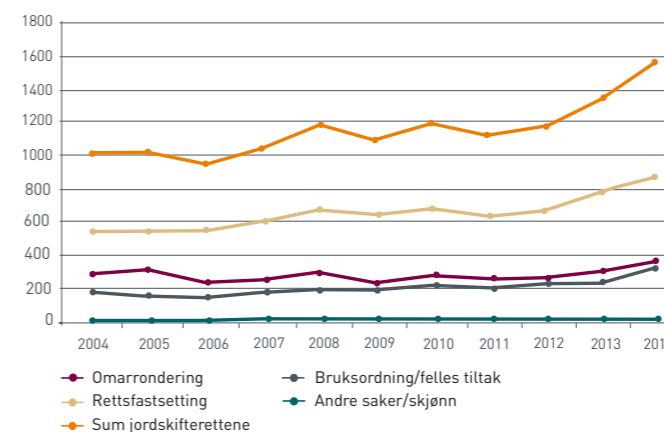
I fagsdommarsaker, avgrensa anke i meddomsrett og lagrettesaker gjekk sakshandsamingstida litt opp, medan ho blei redusert i bevisankar i meddomsrett. Ingen av lagmannsrettene har ei gjennomsnittleg sakshandsamingstid innanfor målet på tre månader i straffesaker.

SAKSAVVIKLING I JORDSKIFTEDOMSTOLANE

Etter at restansane auka med 17 % i 2011-2012, snudde utviklinga i 2013. Grunnen til dette er høg saksavvikling i 2013, og svært høg saksavvikling i 2014. I 2014 blei det avslutta heile 15 % fleire saker enn i 2013, så sjølv om sakstilgangen auka med 9 % blei restansane redusert med 4 %. Hovudårsaka til den sterke auken i avslutta saker er truleg at arbeidsmengda med kvar enkelt sak er redusert, noko som går klart fram av måltala.

Ein forventar at innføring av ny jordskiftelov og nytt sakshandsamingssystem frå 1.1.2016 vil føre til redusert saksavvikling både i 2015 og 2016. Den gledelege utviklinga vi har hatt dei siste to åra kan ein difor ikkje forvente at vil halde fram i same grad dei neste to åra.

Avlutta saker

Jordskifterettene avslutta heile 1571 saker i 2014 (1331 i 2013), dvs. 18 % fleire enn i 2013. Av desse er 87 saker avleidde frå skytefeltsaka (RØG) på Rena (Nord-Østerdal jordskifterett). Alle desse gjeld bruksordning for vegar. Talet på slutta saker er det høgste som nokon gong er registrert.

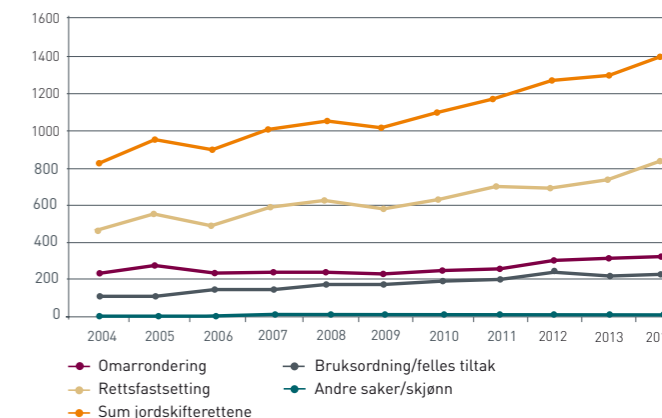
Delen på rettsfastsetjingsaker har vore aukande. Dette er også ein viktig grunn til det aukande talet på slutta saker dei siste åra. Arbeidet med ei rettsfastsetjingsak er tenkt til å utgjere om lag halvparten av arbeidet med ei rettsendringssak, i gjennomsnitt.

Resultatindikatorane viser elles at det blei avgjort 1232 (1257) tvistar, medan talet på rettsfastsetjande vedtak var 4260 (4353).

Areal i skiftefelt var 107 967 daa (146 238). Det er registrert bruksordning for 942 km² (371). Talet på partar i slutta saker var 11998 (13914). Det er fastlagt, avmerka og innmålt 2308 km grenser (2478) medan talet på innmålte grensepunkt var 20579 (23328). Jordskifterettene har handsama 529 km veg (323), medan gebyrinntektene var 22,0 mill. kr. mot 19,6 mill. kr. i 2013.

Resultatmåla syner samla sett at det gjennomgåande har vore mindre arbeid pr. avslutta sak i 2014 enn i 2013. Dette er truleg også hovudforklaringa på det høge talet på slutta saker.

Nye saker

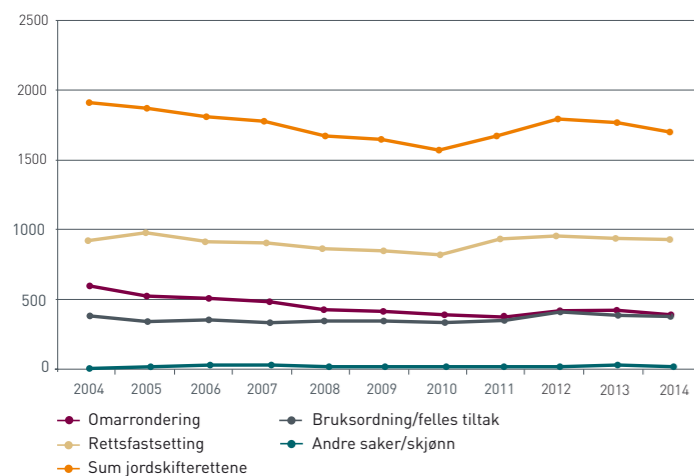
Sakstilgangen auka sterkt i 2014. Det kom inn 1412 nye saker, mot 1291 i 2013. De 87 sakene som er avleidde frå skytefeltsaka på Rena (RØG) er ikkje registrerte som nye saker. (Dette er hovudårsaka til at det blir ein ubalanse i statistikken i høve til saker som låg føre ved førre årsskifte.

Talet på nye saker er likevel det høgste talet nye saker jordskifterettene har registrert sidan tidleg på 1980-talet, og auken i tilgangen på nye saker har aldri vore større.

Dei nye sakene fordelte seg med 23 % (25) omarrondering, 16 % (17) bruksordning, 60 % (57) rettsfastsetjing og 1 % (1) skjønn. Auken i talet på nye saker har vore nokså stabil gjennom 2000-talet, frå 845 i 2002 til 1412 i 2014, dvs. ein auke på 67 %. Ein må legge til grunn at denne utviklinga vil halde fram. Tilgangen på nye saker er venta å auke ytterlegare når ny lov tek til å gjelde i 2016.

Fordelinga mellom sakstyper har variert betydeleg over tid. Til dømes har delen av rettsfastsetjingssaker variert mellom 40 og 70 % dei siste 30 åra. De siste 10 åra har det vore ein betydeleg auke i tilgangen på slike saker. Dette er ei sterkt medverkande årsak til auken i avslutta saker i same periode.

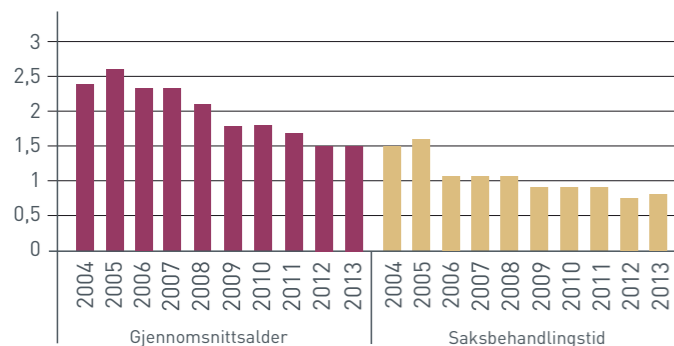
Restansar

Ved årsskiftet låg det føre 1692 saker til handsaming. Jordskifterettene har redusert restansane mykje over ein lang samanhengande periode. Medan det i 1983 låg føre 3919 saker til handsaming, var talet i 1999 redusert til 2558, og i 2010 til 1567. I 2011 snudde denne positive utviklinga. I 2012 og 2013 auka restansane med til saman 224, eller 17 %. I 2013 snudde denne utviklinga pga. sterk auke i talet på avslutta saker. Restansane er redusert med 97 saker (5 %) de siste to åra sjølv om sakstilgangen har auka med 150 saker (17 %).

De sakene som ligg føre ved årsskiftet fordeler seg med 23 % omarrondering, 22 % bruksordning/felles tiltak, 54 % rettsfastsetjing og 1 % skjønn.

Sakshandsamingstid og ventetid

Tabellen syner utvikling i gjennomsnittsalder for avslutta saker og sakshandsamingstid i perioden 2004 – 2013. Gjennomsnittsalder for avslutta saker har dei siste åra lege på 1 ½ år, medan sakshandsamingstida har variert mellom 0,7 og 0,9 år. Omlegging av statistikkføringa i DA i 2014 har medført at ein no ikkje har grunnlag for å berekne gjennomsnittsalder for avslutta saker og sakshandsamingstid.

Jordskifteoverrettene

Jordskifteoverrettene avslutta 56 saker i 2014 mot 45 saker i 2013. Det kom inn 62 nye saker (53), medan det ved årsskiftet låg føre 47 saker (36) til handsaming. Tilgangen på nye saker har auka noko dei siste åra, og 62 nye saker er det høgste talet på svært lenge. Gjennomsnittsalderen for avslutta saker var 9 månader (10). Gjennomsnittleg sakshandsamingstid var 4,1 månader mot 1,7 månader i 2013.

Trass auka sakstilgang er saksavvikling og sakshandsamingstid i jordskifteoverrettene framleis tilfredsstillende, og jordskifteoverrettene må kunne seiast å vere à jour med såpass få saker som ligg føre.

Nokre sentrale tal frå statistikken for avslutta saker

	2013	2014
Talet på avslutta saker	1 331	1 571
Talet på partar i sakene	13 914	11 998
Talet på rettsvistar	1 257	1 232
Talet på rettsfastsetjande vedtak	4 353	4 259
Talet på innmålte grensepunkt	23 328	20 579
Skifta areal (daa.)	146 238	107 967
Merka grenser (km.)	2 478	2308
Handsama private vegar (km.)	323	529
Elvestrekning (km.)	374	47

Sjå statistikk for sakshandsaminga i domstolane på aarsmelding.domstol.no

Domstolenes samfunnsoppdrag

Et sentralt element i domstolenes idé- og verdigrunnlag er effektivitet, hvor domstolene både "skal ha en forsvarlig og effektiv saksavvikling" og "til enhver tid ha rutiner og arbeidsformer som sikrer en god og effektiv ressursutnyttelse". Fra Stortinget ble dette konkretisert i St.prp. 1 (1990-1991) gjennom et sett med mål for saksbehandlingstider knyttet til ulike sakstyper.

På de foregående sidene er det redegjort for hovedtall knyttet til saksavviklingen i 2014 for domstolene i førsteinstans, domstolene i andreinstans og for jordskiftedomstolene. Det har de senere år vært en generell vekst i antallet innkomne saker i de fleste sakstyper til norske domstoler. Dette har skjedd i en periode hvor ting- og lagmannsrettene har manglet betydelige stillingsressurser, p.t. beregnet til 81 stillinger for budsjettåret 2016 (Økonomiplan for domstolene 2016-2019).

Domstolene utnytter sine tilgjengelige ressurser på en god måte, og har, til tross for kun mindre bemanningsstyrking-er de siste årene, klart å møte veksten i antall innkomne saker med en økning i antall avgjorte saker. Sett i forhold til Stortingets mål har saksavviklingstiden vært for lang, spesielt i lagmannsrettene, men er nå også økende i tviste- og meddomsrettssaker i tingrettene.

I de senere år har blant annet innføringen av nye IKT-systemer og målrettet kompetansearbeid bidratt til en produktivtetsvekst som vil videreføres i årene fremover. Domstolene arbeider godt og effektivt under de gjeldende rammebetingelsene, men vi må likevel anta at et visst antall domstoler heller ikke i årene fremover kan nå målene for saksavviklingstid uten en betydelig styrking av kapasiteten. Dette vil fortsatt representere en utfordring når domstolene skal løse den delen av sitt samfunnsoppdrag som er knyttet til en effektiv saksavvikling.

Tilsynsutvalet for dommarar

Tilsynsutvalet for dommarar (TU) er eit frittstående og uavhengig disiplinærorgan. Ordninga omfattar alle fagdommarar i tingrettane, lagmannsrettane, Høgsterett og jordskiftedommarane. Også mellombelse dommarar, dommarfullmektigar og jordskiftedommerfullmektiger blir omfatta av ordninga.

TU er samansett av fem medlemmar med personlege varamedlemar: to dommarar ved dei alminnelege domstolane, ein jordskiftedommar (som tiltrer når det blir handsama ei sak frå jordskiftedomstolane), to representantar for allmenta og ein advokat. Medlemane blir utnemnde av Kongen i statsråd. Sekretariatet for TU er lokalisert i DA.

Tilsynsutvalet kan etter klage eller på eige initiativ gjere vedtak om disiplinærtiltak dersom ein dommar går ut over dei pliktene stillinga medfører, eller opptre i strid med god dommarskikk. Det er to former for disiplinærtiltak: advarsel og kritikk.

Utvalsemedlemar i 2014:

- **Tingrettsdommar Unni Sandbukt**, Nord-Troms tingrett, leiar
- **Personleg varamedlem: Ragnhild Olsnes**, Stavanger tingrett
- **Lagdommar Randi Grøndalen**, Frostating lagmannsrett
- **Personleg varamedlem: lagdommar Rune Jensen**, Agder lagmannsrett (fram til 14. august 2014)
- **Personleg varamedlem: lagdommar Bjørn Erik Hansen**, Eidsivating lagmannsrett (frå 15. august 2014)
- **Rektor og einingsleiar Bjørg Tørresdal**, Levanger kommune (fram til 31. oktober 2014)
- **Direktør Turid Ellingsen**, Hønefoss (frå 1. november 2014)
- **Personleg varamedlem: rådmann Anne-Birgitte Sveri**,

Nittedal

- **Professor Svein J. Magnussen**, Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo
- **Personleg varamedlem: regiondirektør Gerd Ingunn Opdal**, Etne
- **Advokat Jeppe Normann**, Vetre
- **Personleg varamedlem: Bjørn Hübert Senum**, Kristiansand
- **Jordskifterettsleiar Trond Berge**, Sør-Rogaland jordskifterett
- **Personleg varamedlem: Vidar Bergtun**, Nord- og Midhordland jordskifterett

Klagesaker i 2014

I 2014 mottok Tilsynsutvalet 126 klagesaker og to søksmålsaker. Av desse var 7 klager retta mot dommarar i jordskiftedomstolane. Det blei gjort i alt 87 vedtak i 2014; av desse blei 48 vedtak gjort av utvalets leiar eller annan medlem etter delegering. 39 vedtak blei gjort av et samla utval.

41 klager blei realitetshandsama i 2014. Alle klager gjaldt forhold i tenesta: 37 klager gjaldt dommaråttferd og 11 klager gjaldt sein sakshandsaming. Ein og same klage kan gjelde fleire forhold. Det blei gitt disiplinærreaksjon i 6 tilfelle, fire i form av kritikk og to i form av åtvaring. 5 saker har blitt avslutta på andre måtar.

Tilsynsutvalet gjennomførte 5 ordinære møte og to ekstraordinære møte i 2014.

Les meir om Tilsynsutvalet for dommarar på www.domstol.no/tilsynsutvalget

Innstillingsrådet for dommarar

Rådet gir innstilling om dommarutnemningar til Regjeringa. Dommarane vert utnemnde av Kongen i statsråd. Innstillingsrådet handsamar også konstitusjonar av dommarar.

Innstillingsrådet for dommarar skal medverke til at dommarar blir utnemnde på bakgrunn av fagleg kompetanse og personlege eigenskapar, i høve til domstolane sine behov og formelle krav i domstollova. Domstoladministrasjonen (DA) deltek i Innstillingsrådet sine møte og intervju, og er sekretariat for utlysinga av ledige stillingar og administrasjonen av søkarane. DA tek vare på arbeidsgivarfunksjonen i rekrutteringsprosessen, og er dessutan kontaktpunkt mellom Innstillingsrådet for dommarar og Justisdepartementet.

Innstillingsrådet for dommarar mottok til saman 772 søknader i 2014 (inkludert søknader til konstitusjonar) og

gjennomførte 266 intervju. I tillegg var det søknadshandsaming og intervju til konstitusjonar av ekstraordinære lagdommarar.

I 2014 blei det utnemnt 6 domstolleiarar (5 i dei alminnelege domstolane og 1 i jordskiftedomstolane) og 52 dommarar (2 i Høgsterett, 16 i andreinstans, 31 i fyrsteinstans og 3 i jordskiftedomstolane). I tillegg kjem 11 konstituerte dommarar (7 i andreinstans, 3 i fyrsteinstans og 1 i jordskiftedomstolane)*.

Av dommarar som blei utnemnt til dei alminnelege domstolane i 2014 var det ein kvinnedel på 43 %. Gjennomsnittsalder ved utnemning til dei alminnelege domstolane var 46 år i 2014. Kvinnedelen blant dei utnemnde i jordskiftedomstolane var på 0 % i 2014. For jordskiftedomstolane var gjennomsnittsalderen ved utnemning 56 år.

Les meir om Innstillingsrådet for dommarar på www.domstol.no/innstillingsradet

SIDEGJEREMÅLSREGISTERET FOR DOMMARAR

Eit offentleg register over dommarane sine sidegjere mål blei oppretta 1. mars 2003. Tilliten til domstolane er avhengig av at det ikkje kan stillast spørsmål ved sjølvstendet og integriteten til dommarane.

Innstillingsrådet for dommere hadde i 2014 følgende medlemmer og varamedlemmer:

Medlem	Sorenskriver Yngve Svendsen (leder)	Kristiansand	01.11.10 – 31.10.14
Personlig varamedlem	Tingrettsdommer Maren-Elisabet Nilsen-Nygaard	Bodø	01.01.12 – 31.12.16
Medlem	Avd.leder/tingrettsdommer Ellen Meinich Martens	Oslo	01.11.10 – 31.10.14
Personlig varamedlem	Sorenskriver Ivar K. Iversen	Sandnessjøen	01.09.13 – 31.08.17
Medlem	Direktør Anne Pauline Jensen (nestleder)	Oslo	01.11.06 – 31.10.14
	Kontorsjef Berit Sollie		01.11.14 -
Personlig varamedlem	Ass fakultetsdirektør Anne Bergit Jørgensen	Kristiansand	01.09.13 – 31.08.17
Medlem	Ordfører Paul Chr. Dahlø	Finnsnes	01.11.10 – 31.10.14
	Fylkesmann Gunnar Kjønneøy		01.11.14 -
Personlig varamedlem	Seniorrådgiver Randi Øverland	Kristiansand	04.11.11 – 03.11.15
Medlem	Lagdommer Tonje Fisknes	Tromsø	01.11.12 – 31.10.16
Personlig varamedlem	Lagdommer Jarle Golten Smørdal	Bergen	01.11.12 – 31.10.16
Medlem	Advokat Bjørn Harald Borg	Fredrikstad	01.11.09 – 31.10.16
Personlig varamedlem	Advokat Tore Skåltveit	Kristiansund	01.09.13 – 31.08.17
Medlem	Pensjonist Bjørn Goksøy	Porsgrunn	01.11.09 – 31.10.16
Personlig varamedlem	IT-sjef Øystein Lorentzen	Bodø	25.03.11 – 24.03.15
Medlem	Jordskifterettsleder Ivar Øygard	Lillehammer	01.01.10 – 31.12.13
Personlig varamedlem	Jordskifterettsleder Ragnhild Sæhlie Jetlund		
Medlem	Arealplanlegger Irene Runningen	Trysil	01.11.12 – 31.10.16
Personlig varamedlem	Førsteamanuensis Øystein Jakob Bjerva		

* I tillegg er det blitt konstituert 1 leder, 4 dommere og 2 vara i Utmarksdomstolen.

Sidan opprettinga har 1617 dommarar vore oppførte i registeret. Per 1. mars 2015 er 825 oppførte i registeret.

Registeret inneheld opplysingar om dommarane sine sidegjere mål, investeringar over NOK 200.000 eller 10 prosent eigardel i selskap. I tillegg kjem siste stilling før vedkomande vart utnemnt til dommar.

Bestemmingane omfattar både faste og mellombelse dommarar i dei alminnelege domstolane og jordskifte-domstolane, medrekna dommarfullmektigar og avdelingsingeniørar med allment løyve.

Sidegjere mål er etter domstolova medlemskap, verv eller andre engasjement i eller for organisasjonar, føretak, foreiningar eller organ for stat, fylkeskommune eller kommune.

Utgangspunktet for bestemminga er at alle sidegjere mål skal registrerast, med unntak av medlemskap i politiske parti, trussamfunn, interesseorganisasjonar og ideelle foreiningar. Verv i ideelle foreiningar med mindre enn 100 medlemar, og dessutan enkeltstående foredrag og liknande, er også unnateke frå registrering. Sidegjere mål skal registrerast snarast råd og seinest innan ein månad etter at ein tok det på seg.

DA har godkjenningssmyndigheit, men har delegert godkjenning med unntak av næringsverksemd og gransking til den enkelte domstolleiar. For dommarar i Høgsterett er godkjenningssmyndigheita etter lova lagt til Høgsterettsjustitiarius.

For dommarar ved dei alminnelege domstolane ligg registeret på www.domstol.no, medan det for jordskifte-dommarar ligg på www.jordskifte.no.

Registeret inneheld følgjande opplysingar;

- Dommaren sin tittel, namn og domstolstilknytning
- kva gjere målet inneber
- kven som eventuelt er oppdragsgjever
- tidspunktet for og varigheita av sidegjere målet, og
- om dommaren mottek godtgjersle

STOR TILTRO TIL DOMSTOLENE

Nær ni av ti sier nå at de har svært stor eller ganske stor tiltro til domstolene. En undersøkelse viser at tiltroen til domstolene fortsetter å øke.

32 prosent av de spurte oppgir at de har svært høy tiltro til domstolene. 56 prosent svarer at de har ganske høy tiltro, hvilket gir den største andelen med domstollit som noensinne er målt. Selv om det nå er en prosent mindre som sier de har svært stor tiltro så er en økning med hele fem prosent med ganske stor tiltro. Andelen med liten tiltro eller ingen tiltro er nå nede på ni og en prosent.

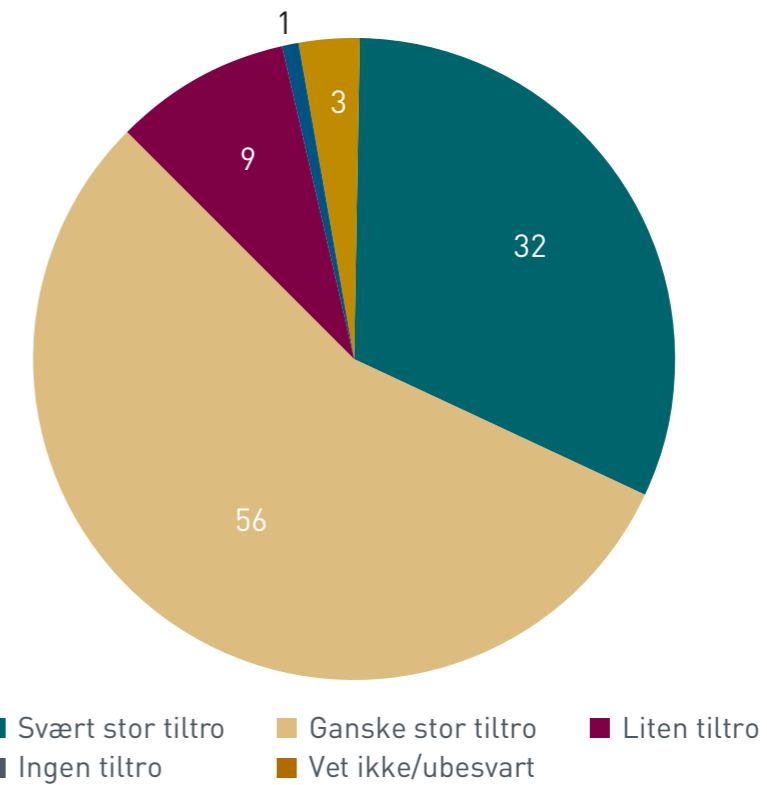
Undersøkelsen viser også at domstolene kommer bedre ut enn både politi, regjering og Storting som er de andre institusjonene spørsmålet stilles om.

Undersøkelsen viser at det ikke er noen større forskjeller mellom unge og eldre i synet på domstoler. De med høyest inntekt og høyest utdanning har høyest tiltro til domstolene.

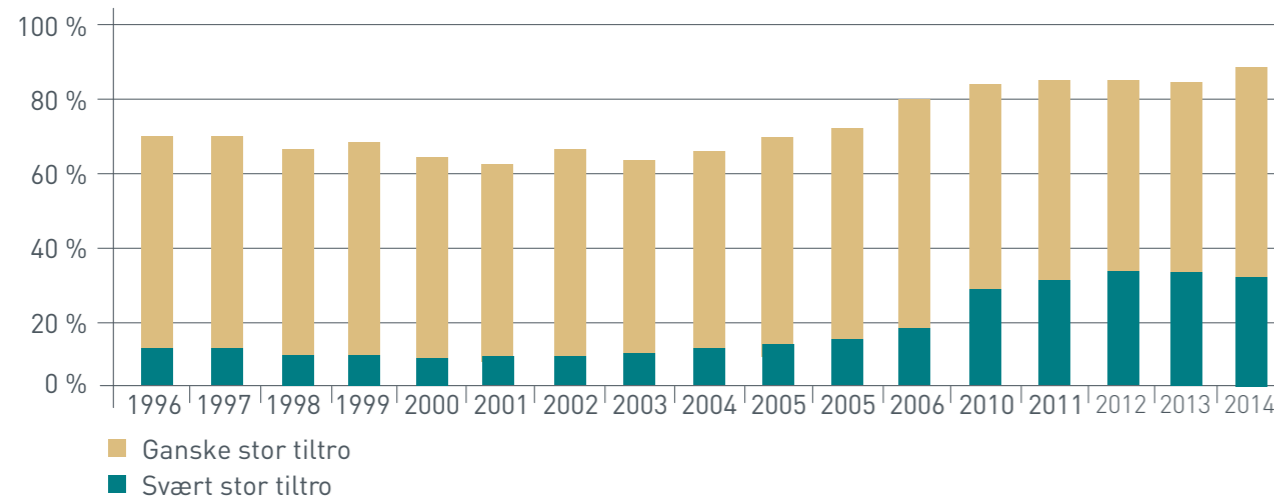
Med unntak for velgerne til Fremskrittspartiet og Miljøpartiet De Grønne har velgerne til samtlige andre partier over 90 prosent tiltro til domstolene.

Undersøkelsen er utført av Ipsos/MMI i midten av november. I årene 2007-2009 ble undersøkelsen ikke gjennomført.

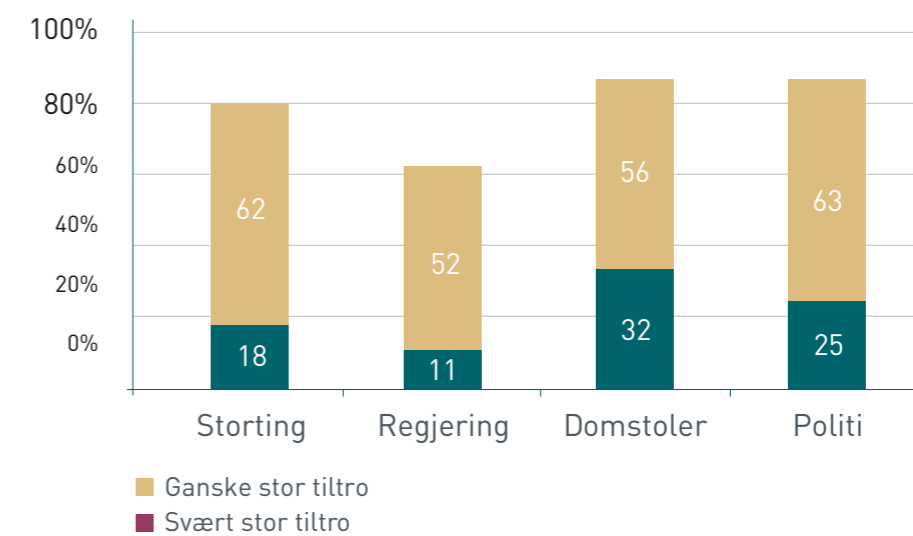
Tiltro til domstolene 2014

Tiltro til domstolene 1996-2014

Tiltro til utvalgte institusjoner 2014

Undersøkelsen er utført av Ipsos MMI på oppdrag av Domstoladministrasjonen. 1002 personer er intervjuet i begynnelsen av november 2012. I årene 2007-2009 ble undersøkelsen ikke gjennomført i samme form.

DEL III SENTRALE AKTIVITETER I ÅRET

Organisasjonsutvikling, lederutvikling, mentorordning

Det pågår kontinuerlig utviklingsarbeid for å sikre en effektiv ressursutnyttning og høy kvalitet på det arbeidet som utføres i domstolene. Kjerneområdene for utviklingsarbeidet er organisasjonsutvikling, lederutvikling og lederstøtte.

DA har etablert en stadig mer systematisk lederdialog mellom DA og den enkelte domstolleder. Lederdialogen er en integrert del av styringsdialogen mellom DA og domstolleder, og søker å sikre en mer systematisk dialog om forhold knyttet til lederfunksjonen i domstolen og den enkelte leders utøvelse av rollen.

Det er etablert dialogmøter der Domstoladministrasjonen diskuterer viktige og prinsipielle problemstillinger med lederne i både de alminnelige domstolene og jordskiftedomstolene. Det har de senere årene vært gjennomført dialogmøter med lederne i lagmannsrettene, de største førsteinstansdomstolene og jordskiftedomstolene.

For å dekke behovet for en tettere dialog med alle domstolledere ble det i 2014 etablert fora også for de små og mellomstore domstolene. I 2014 ble det gjennomført to dialogmøter med domstollederne i lagmannsrettene og de største førsteinstansdomstolene, og ett møte med domstollederne i jordskiftedomstolene og de små og mellomstore førsteinstansdomstolene.

Det gjennomføres også besøk eller samtaler med alle nyutnevnte domstolledere i løpet av de første månedene etter tiltredelse.

DA bistår domstollederne med veiledning og rådgivning i prosesser som gjennomføres i egen domstol, og domstollederne kan også gjøre bruk av eksterne veiledere etter behov.

DA støtter også utvikling av ledelse i domstolene generelt, og særlig utvikling av ledergrupper og -team. Dette omfatter faglig så vel som økonomisk støtte. Det har vært god interesse fra domstolene og flere domstoler søkte, og fikk,

støtte til slik lokal utvikling. DA ønsker å stimulere domstolene til fortsatt utviklingsarbeid innenfor ledelse, og domstolene kan gjøre bruk av gjeldende rammeavtale for lederutvikling dersom det vurderes som hensiktsmessig.

I 2014 ble den igangsatte mentorordningen for nyutnevnte domstolledere videreført. Nyutnevnte domstolledere får tilbud om en mentor som vil bistå dem i det første året de er domstolledere. Mentorene er erfarne domstolledere som ønsker å bidra med sin kompetanse og erfaring overfor nyutnevnte kolleger. Til sammen er det etablert nærmere 30 mentorpar i domstolene.

DOMMERMØTET FOR JORDSKIFTE-DOMSTOLENE 2014

Dommermøtet for jordskiftedomstolene 2014 ble arrangert 19. - 20. mars i Trondheim. Hovedtema for arrangementet var innføring av ny jordskiftelov.

Temaer som ble berørt var bl.a. jordskiftedommerens rolle i ny jordskiftelov, ny ankeordning – muligheter og utfordringer, nytt saksbehandlingssystem, hvordan skape godt omdømme, "tillit og renommé?", "best alene eller sammen?", ny lov – muligheter og utfordringer.

DOMSTOLLEDERMØTET 2014

Domstolledermøtet 2014 ble arrangert 22. - 23. mai i Trondheim. Hovedtema for arrangementet var Modernisering av domstolene.

Temaer som ble berørt var bl.a. særdomstoler, barne- og familiedomstoler, "forvaltningsdomstoler – hva er det og bør vi ha det?", velferd og migrasjon, domstolstruktur i et moderniseringsperspektiv, kompetanse- og kvalitetsutvikling, modernisering av jordskiftedomstolene, reformer i andreinstans, modernisering i et ledelsesperspektiv og digital kommunikasjon med domstolene og bruk av digitale dokumenter.

Kompetanseutvikling og kvalitetsarbeid

KVALITETS- OG KOMPETANSEARBEIDET

Et godt kvalitets- og kompetansearbeid forutsetter en systematisk og grundig tilnærming. "Kompetansestrategi for domstolene og DA 2011-2015 har vært retningsgivende for strategiske veivalg og danner grunnlaget for kompetanse- og kvalitetsarbeidet. For å sikre at man treffer reelle behov, er det avgjørende for DA å kommunisere godt med domstolene. I arbeidet med å utvikle målrettede kompetansetiltak, er ønsket læringsutbytte avgjørende for valg og prioriteringer som gjøres. Tiltakene skal oppleves som utviklende og relevante i forhold til de arbeidsoppga-

ver medarbeideren skal utføre i domstolen. Hensiktsmessige og varierte læringsmetoder skal bidra til å oppnå dette. Etter gjennomførte tiltak danner evaluering og tilbakemeldinger fra brukere en del av grunnlaget for videre arbeid og utvikling.

Rådet for kompetanseutvikling i domstolene og DA (Rådet)

Rådet er bredt sammensatt av representanter for ulike grupper medarbeidere i domstolene og DA. Rådet gir råd og anbefalinger på et overordnet strategisk nivå i kompetansearbeidet. På bakgrunn av kartlegging av domstolenes behov og innhenting av synspunkter på aktiviteter som har vært gjennomført, kommer Rådet med innspill som har betydning for valg av aktiviteter og satsningsområder. Det har vært avholdt fire møter i Rådet i 2014.

Rådet har følgende medlemmer:

- **Wiggo Storhaug Larssen**, lagdommer, Gulating lagmannsrett og leder av rådet
- **Bente F. Elverum**, seksjonsleder, Sør-Trøndelag tingrett
- **Anne-Carine Skarstad Hagen**, rådgiver, Eidsivating lagmannsrett
- **Berit Hammer**, saksbehandler, Nord-Trøndelag jordskifterett
- **Ståle Lund Johansen**, dommerfullmektig, Larvik tingrett, t.o.m. 19.06.13
- **Mai Vo**, dommerfullmektig Oslo tingrett, f.o.m. 19.06.13
- **Kristin Lande**, jordskiftedommer, Nord- og Midhordland jordskifterett, t.o.m. 19.06.13
- **Ragnhild Sæhlie Jetlund**, jordskifterettsleder, Akershus og Oslo jordskifterett, f.o.m. 19.06.13
- **Jens Larssen**, overingeniør, Sør-Trøndelag jordskifterett
- **Ragnhild Noer**, høyesterettsdommer
- **Vegard Sunde**, sorenskriver, Glåmdal tingrett
- **Mari Fjærtøft Trondsen**, direktør, Borgarting lagmannsrett
- **Espen Eiken**, seniorrådgiver, DA

Faggruppene

De seks faggruppene er sammensatt av medarbeidere fra domstolene og DA. Gruppene har ansvaret for å utvikle målrettede kompetansetiltak innenfor ulike fagområder i henhold til domstolenes behov og satsningsområder. I tillegg til møtene i hver enkelt faggruppe har det blitt avholdt ett felles møte med alle faggruppene og to felles møter mellom lederne i gruppene og enhet for kompetanseutvikling.

Prosjektgrupper for framtidige kompetanseløp

Det ble i 2012 etablert et prosjektarbeid i flere faser som har som mål å bidra til og sikre framtidig kompetanse hos medarbeiderne i domstolene og DA. Se figur nedenfor:

I juni 2013 ble fase 1 avsluttet og syv prosjektgrupper leverte forslag til framtidige kompetanseløp. I mars 2014 ble fase 2 avsluttet. Da ble "Føringer og prioriteringer i framtidige kompetanseløp" vedtatt av DAs styre.

Omorganisering av kompetansearbeidet

Parallelt med utvikling av innhold i de framtidige kompetanseløp har framtidig organisering av kompetansearbeidet blitt utredet. I desember 2014 besluttet derfor styret i DA å legge ned dagens faggrupper og Råd for kompetanseutvikling og erstatte det med to komitéer, en for dømmende funksjoner og en for administrative og tekniske funksjoner. Medarbeidere fra domstolene som arbeider med kompetanseutvikling skal i større grad frikjøpes.

Implementering av Kvalitetsrammeverket

Kvalitet er en av kjerneverdiene i domstolens ide- og verdigrunnlag. For å bidra til at utviklingsmålene i "Kompetansestrategi for domstolene og DA 2011-2015" nås, satte DA i 2012 ned et "Kvalitetsprosjekt" med medlemmer både fra domstolene og DA. Prosjektet har vært vurdert som strategisk viktig for å sikre en helhetlig tilnærming til kvalitetsutvikling i domstolene. Arbeidet ble ferdigstilt i 2013. Prosjektgruppen har utviklet et helhetlig digitalt rammeverk som kan benyttes av alle domstoler i et systematisk kvalitetsarbeid. Rammeverket har fått navnet KRUT – KvalitetsRammeverk for UTvikling. Rammeverket bygger på samme prinsipper som for andre kvalitetsram-

meverk, men er forankret i norske domstoler sine verdier. I 2014 ble det etablert et prosjekt som skulle prøve ut KRUT i noen utvalgte domstoler, med tanke på å forbedre det før det tas i bruk i en bredere scala. Prosjektet går ut 2015.

Av annet kvalitetsarbeid kan nevnes følgende:

- **Snubletråder i straffeprosessen i 2014**
Arbeidet er ferdigstilt og rapporten publisert.
- **Dreibok for store straffesaker**
Mandat gitt. Arbeidet er igangsatt, men ikke ferdigstilt
- **Klart språk i avgjørelser**
Arbeidet er ferdigstilt i 2014.

Studiepermisjonsutvalget for dommere

Studiepermisjonsutvalget for dommere har hatt ett møte i 2014. Det ble innvilget fem permisjoner.

Utvalget har følgende medlemmer:

- **Ole Johan Lund**, lagdommer, Frostating lagmannsrett og leder av utvalget
- **Knut Rønning**, sorenskriver, Sandefjord tingrett
- **Trine Standal**, tingrettsdommer, Asker og Bærum tingrett
- **Mari Ann Fremstad**, seniorkonsulent, DA (sekretariatsressurs)

Studiepermisjonsordning for dommere

Med bakgrunn i et arbeid som resulterte i en "rapport om studiepermisjonsordning for dommere i de alminnelige domstoler. En vurdering av dagens ordning og forslag til ny studiepermisjonsordning" og "Føringer og prioriteringer for de framtidige kompetanseløp" vedtok styret i oktober 2014 å innføre en studiepermisjonsordning på en måned hvert fjerde år fra januar 2015. Ordningen innføres uten tilførsel av friske midler. Det er utviklet retningslinjer, samt rutiner for hvordan det skal håndteres lokalt.

Utvalg for faglitteratur og elektroniske rettskilder

Utvalgets oppgave er å sikre domstolens behov for relevant faglitteratur og elektroniske rettskilder. Tilbakemeldinger fra blant annet brukerundersøkelser tilsier at elektroniske rettskilder brukes stadig mer. DA understøtter utvalgets arbeid gjennom en sekretariatsressurs. Utvalget får i tillegg bistand fra bibliotekarer i Borgarting lagmannsrett og Oslo tingrett. En betydelig mengde litteratur er i løpet av året vurdert og kjøpt inn.

Utvalget har følgende medlemmer:

- **Fredrik Charlo Borchsenius**, lagdommer i Borgarting

lagmannsrett og leder av utvalget

- **Peter Sellæg**, tingrettsdommer, Salten tingrett
- **Torjus Gard**, tingrettsdommer, Oslo tingrett
- **Per Kåre Sky**, jordskifteoverrettsleder, Gulating jordskifteoverrett
- **Terje Karterud**, seniorrådgiver i DA og utvalgets sekretær

Stipendgruppen

Det er en føring i "Kompetansestrategi for domstolene og DA 2011 – 2015" at det skal legges til rette for lokale og regionale aktiviteter. Slike aktiviteter er viktige supplement til de sentrale tiltakene i regi av DA. DA har nedsatt en arbeidsgruppe som vurderer alle søknader om stipend/økonomisk støtte til kompetansehevede tiltak. Gruppen har i 2014 bestått av:

- **Arne Henriksen**, lagmann, Gulating lagmannsrett
- **Liv Synnøve Taraldsrud**, sorenskriver, Eiker, Modum og Sigdal tingrett
- **Børge Trondvold**, administrasjonssjef, Sør-Trøndelag tingrett
- **Mari Ann Fremstad**, seniorkonsulent i DA
- **Lise Taklo**, konsulent i DA

Domstolens eget arbeid med kompetanseutvikling har vært stor i 2014. Flere domstoler har utarbeidet egne kompetanseplaner/opplæringsplaner, og mange tiltak er gjennomført. Det er gitt økonomisk støtte til individuelle tiltak, til kurs i regi av Juristenes utdanningscenter (JUS) og til lokale og regionale kompetansetiltak som konferanser, seminarer, kurs og studieturer. DA stiller også krav til faglig innhold for å kunne få innvilget stipend: Søknader til individuell kompetanse må være relatert til arbeidsoppgaver medarbeiderne har i domstolen. Søknader til JUS-kurs må være tilbud DA ikke har, men som er faglig relevante. Søknader til regionale/lokale tiltak må også ha faglig innhold.

Samarbeidsaktører

Også i 2014 har mange aktører utenfor domstolene vært involvert i kompetanse- og kvalitetsarbeidet. Det har vært utviklet og gjennomført tiltak i samarbeid med blant annet JUS, Advokatforeningen, Norsk Psykologforening og Kriminalomsorgen. Det er også lagt vekt på å opprettholde en viss kontakt med universitets- og høgskolemiljøene.

Samarbeidet med filmselskapet Sheriff film i Oslo har i 2014 resultert i flere filmer, blant annet "Hva gjør du når-etiske dilemma", "Bevisvurdering" og "Høring av barn".

På bakgrunn av innspill fra domstolene og råd på strategisk nivå fra Rådet, var følgende områder satsninger i 2014:

Alminnelige domstoler

- Startkurs og lederutvikling
- Dommerrollen
  - o Gjennom kollegaveiledning
  - o Gjennom å tilby verktøy/produkt (DVD) til bruk i egen domstol
- Prosessledelse i komplekse saker
- Kompliserte økonomiske straffesaker
- Sakkyndighet
- Saker etter barneloven
- Rettsmekling
- Tolking og kulturforskjeller
- Økt bruk av teknologi i kompetansearbeidet
- Ny straffelov

Jordskifte

- Startkurs og lederutvikling
- Jordskifteprosess
- Materielt jordskifte
- Rettsbokskrivning for dommere
- Ny jordskiftelov

Norges Universitetet for Miljø og Biovitenskap (NMBB) har hatt monopol på utdanning av jordskiftedommere. Ved Prop. 3L (2012-2013) fremmet Landbruks- og matdepartementet (LMD) forslag om å oppeve utdanningsmonopolet. Endring i jordskifteloven ble sanksjonert i statsråd 11. januar 2013, med ikrafttredelse 1. februar 2013. I loven delegeres myndigheten til å fassette slike kompetansekrav til Domtoladministrasjonen. Styret i Domtoladministrasjonen fastsatte retningslinjer for kompetansekrav til jordskiftedommere i juni 2014.

I det følgende utdypes et utvalg av tiltakene/satsningsområdene:

HMS-ARBEID I DOMSTOLENE

Årsrapporteringen til domstolene viser en positiv utvikling på mange områder innen helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet (HMS). Sykefraværet for 2014 er på 4,3 %, og betegnes som positivt lavt. Utviklingen i fraværet har vært stabil og positiv over flere år. Et lavt fravær vil også kunne indikere at det jobbes aktivt og godt med arbeidsmiljøet i domstolene.

I 2014 ble det gjennomført både HMS grunnopplæring (vår) og HMS videreopplæring (høst) for ledere, verneombud og medlemmer av AMU i domstolene. Det ble i tillegg gjennomført en fagdag for verneombudene. Temaet på fagdagen var åpen kartlegging som metode. Hensikten var å gi verneombudene praktisk påfyll til deres verktøykasse. Arbeidsmiljøspørsmål innen verne- og miljøarbeidet har også blitt behandlet i Hovedarbeidsmiljøutvalget (HAMU) i 2014. Av noen saker kan her nevnes: "Reviderte retningslinjer for varsling av kritikkverdige forhold i domstolen og DA stadfestes", "Utarbeidet retningslinjer for bruk av båt i tjenesten", "AKAN retningslinjer revideres i 2015", "E-læring innen HMS, Sikkerhet og beredskap utarbeides i 2015".

Litt i overkant av halvparten av alle landets domstoler er tilknyttet en bedriftshelsetjeneste (BHT). Det antas at de fleste av de som ikke har BHT er små domstoler. En gledelig utvikling er at det for 2014 er en økning i antall domstoler som har inngått IA-samarbeidsavtaler med NAV Arbeidslivssenter. 74 % av domstolene har nå IA-avtale. Domstoladministrasjonen og domstolene etterstreber fokus på kartlegging og risikovurdering av arbeidsmiljøet. Systematikk med fokus på sikkerhet og forebygging av fysiske og psykiske skadevirkninger skal bidra til trygge og

gode arbeidsplasser. Det er derfor positivt at nær 78 % av alle domstolene i 2014 melder at avviksskjema blir benyttet (mot 48 % i 2013). Antallet domstoler som har utarbeidet egen risiko- og tiltaksoversikt for 2014 viser også en positiv utvikling fra året før.

Utviklingen på HMS-området for domstolene er positivt, og flere domstoler rapporterer at det skal jobbes videre med flere tiltak og forbedringer innen det organisatoriske-, psykososiale- og det ergonomiske arbeidsmiljøet i 2015. Av tiltak kan her nevnes: forbedre interne arbeidsrutiner, gjennomføre ergonomikurs for alle ansatte, sette fokus på verdsetting av hverandre, bygge ned skiller mellom avdelinger og skape møteplasser, fokus på sikkerhet også utenfor egne lokaler, gjennomføre sikkerhetsøvelser sammen med redningsetatene. Rapporteringen på HMS området viser positiv framgang, og utviklingen må sees i sammenheng med domstolenes rapportering på Sikkerhet og beredskap.

LIKESTILLING OG ARBEID MOT DISKRIMINERING

Fortsatt er kjønnsfordelingen slik at det er overvekt av kvinner i domstolene. Dette har sammenheng med at det i all hovedsak er kvinner i saksbehandlerstillinger. Saks-

behandlerstillingene utgjør om lag halvparten av det totale antallet medarbeidere i domstolene. Det er relativt lav turnover i administrative stillinger i domstolene. Dette tilsier at en endring i kjønnsfordelingen vil måtte ta tid, uavhengig av hvilke tiltak som settes inn.

I rekrutterings- og personalpolitikkarbeidet er det imidlertid fokus på en mer balansert kjønnsfordeling. Dette gjelder både saksbehandler- og dommerfullmektigstillinger, kvinner til dommerstillinger og ikke minst å få flere kvinner inn i lederstillinger. Flere domstoler rapporterer om bevissthet i forhold til å få tilsatt flere mannlige saksbehandlere. Mange domstoler oppgir at de i kunngjøringsteksten oppfordrer kvalifiserte kandidater til å søke uavhengig av alder, kjønn, etnisitet og nedsatt funksjonsevne.

Flere domstoler rapporterer at de arbeider aktivt med felles miljøtiltak for blant annet å fremme positive holdninger og en arbeidsplass som er attraktiv for begge kjønn og medarbeidere i ulike livsfaser. Likestilling og tiltak mot diskriminering, mobbing og trakassering er tema på fellesmøter og i medarbeidersamtaler. Det rapporteres også om fokus på god seniorpolitikk og likebehandling ved søknader om å få delta på kompetansehevende tiltak. I

2014 ble dokumentet 'Overordnet personalpolitikk for domstolene utarbeidet', hvor det blant annet framgår at domstolene skal være en inkluderende arbeidsplass.

Noen domstoler rapporterer om at de har tilsatt medarbeidere med nedsatt funksjonsevne, og at de i samarbeid med NAV har bidratt til at kandidater har fått arbeidstrening og utprøving av sin funksjonsevne. Det er også iverksatt en del tiltak for å bedre arbeidssituasjonen for medarbeidere som av helsemessige årsaker trenger tilpasninger. Det gjennomføres intervju med søkere som opplyser å ha annen etnisk bakgrunn, jf. PM 2004 – 12. Ut over noen få medarbeidere med innvandrerbakgrunn, som er tilsatt i domstoler i de store byene, er det ikke mange medarbeidere med innvandrerbakgrunn totalt sett i domstolene.

Oppfølging fra DA:

Rapporteringen fra domstolene viser at likestilling og mangfold fortsatt må vektlegges både i det daglige arbeidet og i overordnede personalpolitikkdokumenter.

ANSATTE I DOMSTOLENE I NORGE

Stillingstype	Totalt antall	Totalt årsverk	Kvinner		Menn	
			Antall	Årsverk	Antall	Årsverk
Høyesterett - dommer	20	20,0	7	7,0	13	13,0
Høyesterett - utreder	18	17,8	12	11,8	6	6,0
Høyesterett - adm.personale	24	22,4	20	19,1	4	3,3
Lagmannsrett - dommer	168	165,8	61	59,8	107	106,0
Lagmannsrett - adm.personale	111	104,8	98	92,2	13	12,6
Tingrett - dommer	371	368,6	154	153,4	217	215,2
Tingrett - dommerfullmektig	132	132,0	73	73,0	59	59,0
Tingrett - adm.personale	728	685,2	641	601,2	87	84,0
Jordskifteoverrett - dommer	4	4,0	1	1,0	3	3,0
Jordskifteoverrett - ingeniør	3	3,0	1	1,0	2	2,0
Jordskifteoverrett - adm.personale	4	3,8	4	3,8	0	0,0
Jordskifterett - dommer	82	81,0	12	11,8	70	69,2
Jordskifterett - ingeniør	93	92,1	18	17,3	75	74,8
Jordskifterett - jordskiftedommerfullmektig	5	5,0	2	2,0	3	3,0
Jordskifterett - adm.personale	56	53,1	55	52,4	1	0,7
Finnmarkskommisjonen	7	7,0	4	4,0	3	3,0
Domstoladministrasjonen	86	85,1	41	41,0	45	44,1
Sum	1888	1828,3	1184	1132,7	704	695,6

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi

DRIFT AV DOMSTOLENES IKT-SYSTEMER

Driften av IKT-systemene har i all hovedsak vært stabil og uten vesentlige avvik i 2014.

Brukersenteret har behandlet i underkant av 17 000 henvendelser om bistand. Det er 3 % færre enn foregående år. Brukersenterets kompetanse benyttes også i utviklingstiltak som Aktørportalen og nytt intranett. I tillegg deltar Brukersenteret i arbeidet med å forberede den tekniske infrastrukturen for IP-telefoni.

UTVIKLINGSOPPGAVER SOM ER GJENNOMFØRT

Nytt intranett for domstolene og DA ble lansert i februar 2014 med følgende målsetting:

“Med intranettet skal vi forenkle arbeidsdagen vår, dele kunnskap og utvikle samarbeidsformer som gir oss merverdi og arbeidsglede.

Det er innført nytt saks- og arkivsystem til bruk i Domstoladministrasjonen, Tilsynsutvalget for dommere, Innstillingsrådet for dommere og Finnmarkskommisjonen. Systemet skal bidra til mer effektiv saksbehandling og bedre kvalitet i arkivet.

UTVIKLINGSOPPGAVER SOM ER I GANG

Det arbeides med nye saksbehandlingssystemer til alle instanser basert på en teknisk og funksjonell utvidelse og modernisering av LOVISA. Formålet er å realisere nye saksbehandlingssystemer som støtter rettsprosessen godt og bidrar til effektiv saksbehandling, samt legge til rette

for digital samhandling med partene og nye arbeidsmåter i domstolene. Arbeidet skal resultere i:

- felles og forbedret teknisk og funksjonell plattform for saksbehandlingssystemer
- nytt saksbehandlingssystem for jordskiftedomstolene og for Høyesterett
- prosess-støtte for ny jordskiftelov og ny straffelov

Arbeidet er organisert som prosjekt som forventes å løpe fra og med 2014 til og med 2017. I 2014 har mye av arbeidet vært knyttet til nytt saksbehandlingssystem for jordskiftedomstolene og til felles plattform. Samtidig har prosjektet forestått videre utvikling av LOVISA for tingrettene og lagmannsrettene.

I 2015 fortsetter forberedelsene til ny jordskiftelov, som trer i kraft fra 2016. Samtidig fortsetter arbeidet med modernisering av plattformen, blant annet ved at dokumentlageret skal byttes ut. Videreutviklingen av LOVISA for ting- og lagmannsrettene vil fortsette. Et viktig tiltak her er å tilpasse systemet til ny straffelov. Mot slutten av året vil planleggingsarbeidet for nytt saksbehandlingssystem for Høyesterett starte.

INFORMASJONS OG KOMMUNIKASJONS-STRATEGI

Jordskiftedomstolene har tatt i bruk nye hjelpemidler for kvalitetssikring av teknisk feltarbeid. Det er utviklet ny programvare som er tilpasset jordskiftedomstolenes særskilte behov ved stedfesting av grenser. Fagapparatet til jordskiftedomstolene har samarbeidet med et internasjon-

alt firma om utvikling av programvaren. Arbeidet har vakt internasjonal oppmerksomhet.

Domstolens Aktørportal og løsning for elektronisk samhandling med advokater i sivile saker er under utprøving i utvalgte domstoler i regi av ELSAM-prosjektet. Aktørportalen er et viktig skritt i retning av å erstatte papiret som informasjonsbærer med informasjon på digitalt format og nye arbeidsmåter. Digitale kommunikasjonsløsninger og arbeidsmåter forventes å gi betydelig gevinster. Aktørportalen forventes å bidra til raskere kommunikasjon og bedre tilgang til sakens dokumenter, mer effektiv salærbehandling samt mindre bruk av papir og porto. Samtidig gir digitale dokumenter grunnlag for å kunne gjennomføre rettsmøter raskere.

Utprøvningsprosjektet har ved årsskiftet nådd målsettingen om å få i gang utprøvingen i seks domstoler. Ved årsskiftet var det 1157 registrerte brukere av Aktørportalen, det var sendt inn 301 nye saker, ca. 4200 prosesskrift og ca. 300 salærkrav. Det er ønskelig at flere advokater tar løsningen i bruk, og det gjøres fortløpende tiltak for å bidra til økt bruk av tjenesten. Utprøvingen avsluttes i 2015 og ambisjonen er at løsningen gjøres tilgjengelig for alle domstoler og advokater i løpet av 2016.

Digital rettsforhandling i sivile saker prøves nå ut i regi av en arbeidsgruppe nedsatt av Domstoladministrasjonen. Formålet er å teste og anbefale hvordan digitale dokumenter best kan benyttes før, under og etter rettsmøtene, og beskrive hvordan verktøy og teknologi kan gi støtte til nye og mer hensiktsmessige arbeidsmåter for dommere og andre aktører i retten. Arbeidet skjer i nært samarbeid med Politidirektoratets tiltak for digitalt aktorat som gjelder utprøving med digitale dokumenter i straffesaker. Utprøvingen vil fortsette i 2015 og målsettingen er å finne en felles løsning for sivile saker og straffesaker.

Blant annet grunnet digitale rettsforhandlinger og behovet for å redusere bruken av epost, minnepinner og usikrede skytjenester, arbeides det med å finne egnede løsninger for sikker utveksling av dokumenter og for mobil tilgang til dokumenter. Tiltaket er kalt sikker dokumentdeling og det forventes at en løsning vil være klar til bruk i 2015.

Domstolenes telefonløsning fornyes og løsningen integreres i en felles kommunikasjonsplattform som også skal omfatte fjernmøteløsninger (videokonferanser). Domstoler med IP-telefonløsning er flyttet over på ny plattform, mens domstoler med andre og eldre telefonløsninger vil

bli flyttet over etter behov. Det tas sikte på å ferdigstille integrasjonsarbeidet for fjernmøteløsningen i løpet av første halvår 2015.

Presseportal er en ny løsning utviklet i 2014 som erstatter dagens presserom på domstol.no. Den nye løsningen har forbedret funksjonalitet for pressen, innlogging ved bruk av ID-porten, og en kraftig forbedret løsning for behandling av søknader om tilgang og oppfølging av eksisterende brukere. Presseportalen skal tas i bruk tidlig i 2015.

En arbeidsgruppe har gjennomført en fornyet gjennomgang av Domstoladministrasjonens forslag fra 2011 om opptak av parts- og vitneforklaringer i retten. Arbeidsgruppen avga sin rapport til Domstoladministrasjonen i januar 2015. Tema om opptak av rettsforhandlinger er aktualisert blant annet gjennom debatter i Stortinget og i media. Domstoladministrasjonen vil nå vurdere arbeidsgruppens anbefalinger og oversende et revidert forslag om opptak i retten til Justis- og beredskapsdepartementet.

FAGRÅD IKT

Fagråd IKT har virket som rådgivende organ siden 2006, og består av representanter for organisasjonene og DA. Rådet skal bidra til at informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) utnyttes på en god måte i det daglige arbeidet i domstolene, og til å utvikle virksomheten. Rådet skal, med bakgrunn i domstolenes virksomhet og behov, gi DA råd om prioriteringer og satsinger på IKT-området. DA skal rådføre seg i spørsmål av strategisk eller prinsipiell karakter, og i saker som har vesentlig betydning for domstolenes virksomhet. I 2013 ble det avholdt fire ordinære møter. Fagrådet besøkte i mai Domstolsverket (Sverige) om deres arbeid med digital samhandling og nye arbeidsformer.

Fagrådets medlemmer er:

- **Kirsti Høegh Bjørneset**, Sunnmøre tingrett
- **Elin Holmedal**, Høyesterett
- **Frank Egil Holm**, DA
- **Rune Krok**, Hedemarken og Sør-Østerdal jordskifterett
- **Arnhild Olsen**, Oslo tingrett
- **Jon Opsahl**, Hedemarken og Sør-Østerdal jordskifterett
- **Bjørnar Eirik Stokkan**, Hålogaland lagmannsrett
- **Tom Fr. Vold**, Stavanger tingrett
- **Benedicte Aas**, DA
- **Olav Aasen**, DA (leder)
- **Lars Bjerke**, DA (sekretær)

Åpenhet og kommunikasjon

NETTSTEDER FOR DOMSTOLENE

Alle offentlige virksomheter i Norge skal legge til rette for det som kalles digitalt førstevalg. Det vil si å gjøre elektronisk kommunikasjon til den primære kanalen for dialogen med innbyggerne.

Domstolenes nettsteder gir i hovedsak informasjon til domstolens brukere, skoleelever, studenter og det rettsøkende publikum. Informasjonen på nettstedene jordskifte.no og domstol.no er generell informasjon som gjelder uavhengig av hvilken domstol man forholder seg til. Domstolenes egne nettsteder har i tillegg informasjon som er relevant for brukerne av den aktuelle domstolen.

Portalen Norges domstoler er inngangen til nettstedene til domstolene. Alle 73 alminnelige domstoler og 22 av 39 jordskiftedomstoler har egne nettsider. Det har også Tilsynsutvalget for dommere, Innstillingsrådet for dommere, Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark.

Alle domstolnettsteder er tilpasset kravene til universell utforming, for å sikre at blant annet personer med synshemninger og lesevansker kan bruke nettsidene. Samtidig er det gjort flere endringer for å gjøre nettstedene mer brukervennlige i form og innhold.

De mest besøkte sidene i 2014:

Side
1. Domstol.no – hovedside
2. Når går rettsaken? - publikum
3. Pressemappe - rettsavgjørelser
4. Pressemappe - berammingsliste
5. Pressemappe - tiltaler
6. Oslo tingrett - Når går rettsaken (publikum)
7. Høyesterett - hovedside
8. Hovedside pressetjenester
9. Ledige dommerstillinger
10. Oslo tingrett - hovedside

Totalt 7 686 477 sidevisninger

SOSIALE MEDIER

Domstoladministrasjonen er representert på Facebook og Twitter. Hensikten med å ta i bruk sosiale medier er å styrke dialogen med brukere og publikum. Dette skjer ved å skape oppmerksomhet og få tilbakemeldinger på den informasjonen vi har på nettstedene. Enkelte domstoler har også utviklet egne sider på Facebook og Twitter.

Sosiale nettsteder pr. 31.12.2014:

www.twitter.com/domstoladm
www.twitter.com/oslotingrett
www.twitter.com/frstadingrett
www.twitter.com/obyf
www.twitter.com/lekdommer
www.twitter.com/NCANorwaygrants
www.facebook.com/domstoladministrasjonen
www.facebook.com/lekdommer

PRESSETJENESTE PÅ NETT

Tingrettenes og lagmannsrettenes berammingslister for pressen er tilgjengelige på nett. Domstolene kan også publisere avgjørelser og tiltaler på den enkelte domstols nettsted og på www.domstol.no. Flere domstoler har benyttet seg av løsningen og pr. 31.12.2014 deltok følgende 25 domstoler i ordningen:

Lagmannsretter: Agder, Borgarting, Eidsivating, Gulating, Frostating samt Hålogaland.

Tingretter: Asker og Bærum, Aust-Agder, Bergen, Drammen, Follo, Fosen, Fredrikstad, Gjøvik, Glåmdal, Hammerfest tingrett, Hardanger, Haugaland, Hedmarken, Inntrøndelag, Jæren, Kristiansand, Larvik, Lister tingrett, Lofoten, Nedre Romerike, Nedre Telemark, Nordhordland, Nordmøre tingrett, Nord-Troms, Nordre Vestfold, Oslo tingrett, Oslo byfogdembete, Rana, Romsdal, Sandefjord, Sarpsborg, Stavanger, Sør-Gudbrandsdal, Sør-Trøndelag, Sunnmøre, Søre Sunnmøre tingrett, Sør-Østerdal, Tønsberg, Trondenes, Valdres, Øst-Finnmark samt Øvre Romerike.

Målet er at alle domstolene skal delta.

I tillegg publiserer Høyesterett sine avgjørelser på www.hoyesterett.no.

Hensikten med pressetjenesten på nett er å tilby et system der domstolene enklere skal kunne gi pressen adgang til dokumenter. Det bidrar også til en mer lik praksis i hvordan mediene gis innsyn i rettsavgjørelser. Ca 1600 journalister har adgang til pressetjenestene. DA behandler søknadene fra journalister som ønsker adgang.

De lukkede pressesidene erstatter de fysiske pressemappe, samt utsendelser pr. faks og epost. Noen dokumenter, med begrensninger i offentligheten, kan i følge regelverket ikke publiseres på nettsteder. For å få adgang til disse må pressen kontakte domstolene.

Berammingslisten for samtlige tingretter og lagmannsretter er tilgjengelig på nett både for publikum og presse. Pressen får navn på tiltalte i straffesaker.

DOMMERNES MEDIERUPPE

Dommerne mediegruppe består av dommere som spesielt har påtatt seg å være tilgjengelige for journalister som ønsker kontakt med dommere. De kan bistå mediene når det er behov for uttalelser eller forklaringer fra en dommer. Utgangspunktet er et ønske om å bidra til åpenhet og økt kunnskap om domstolene hos allmenheten.

Medlemmene av dommerne mediegruppe uttaler seg ikke på vegne av de norske domstolene, enkelt-domstoler eller andre dommere, men gir kun uttrykk for sine personlige meninger.

I 2014 ble det gjennomført et medieseminar med gruppen.

Medlemmene i dommerne mediegruppe er:

- Tingrettsdommer Kirsten Bleskestad, Asker og Bærum tingrett
- Lagdommer Elizabeth Baumann, Stavanger tingrett
- Sorenskriver Geir Engebretsen, Oslo tingrett
- Tingrettsdommer Kjetil Gjøl, Sunnmøre tingrett
- Lagdommer Jon Kapelrud, Frostating lagmannsrett
- Tingrettsdommer Rune Liium, Sør-Trøndelag tingrett
- Tingrettsdommer Frank Schmidt, Sunnhordland tingrett
- Tingrettsdommer Anne Kamilla Silseth, Stavanger tingrett
- Lagdommer Vidar Stensland, Hålogaland lagmannsrett
- Tingrettsdommer Ina Strømstad, Oslo tingrett
- Sorenskriver Siri Vigmostad, Larvik tingrett

Gruppen ble opprettet i 2007 som et samarbeid mellom Den norske Dommerforening og DA. DA er tilrettelegger for Dommerne mediegruppe.

Mer informasjon og oversikt over medlemmene på www.domstol.no/mediegruppe.

RETT PÅ SAK

Domstolmagasinet Rett på Sak kommer ut med fire nummer i året. Magasinet skal bidra til å sette dagsorden på domstolfaglige spørsmål, faglig utvikling for alle ansatte i domstolene og å være identitetsbyggende for de som arbeider i, og med, domstolene.

I 2014 ble Rett på sak distribuert til de rundt 1900 ansatte i domstolene, samt til rundt 550 andre interessenter innen politikk, forvaltning, justissektor, medier og utdanningsinstitusjoner. Opplaget er på 2800 eksemplarer. Redaksjonen utgjøres av kommunikasjonsenheten i DA. Det har vært jevnt tilfang av artikler og innlegg til magasinet, og flere medier har referert til

Rett på sak i nyhetsoppslag.

Alle nummer av Rett på sak kan du lese digitalt på www.domstol.no/rettpasak

INFORMASJONSAPP

Domstoladministrasjonen har fått utviklet en informasjonsapplikasjon for vitner fra 16 år og oppover: Applikasjonen "Vitne i retten". Denne kan lastes ned både i Apple Store for iPhone og på Google Play for Android.

Vitneappen ble i 2014 oversatt til engelsk.

FILMER

DA har produsert flere filmer som er tilgjengelig på domstol.no og Youtube. Det gjelder blant annet filmer om det å vitne, om domstolens rolle og om det å være meddommer. Flere av filmene er tilgjengelige på ulike språk.

Rettspolitikk og myndighetskontakt

Domstoladministrasjonen (DA) har i løpet av 2014 arbeidet med flere saker som handler om rettspolitikk: Reformen av juryordningen, barn i domstolene, særdomstoler og forvaltningsdomstoler. I tillegg til utredningsarbeid har DA tatt opp disse sakene i møter med justisministeren og med Stortinget.

DA har arbeidet med ulike spørsmål knyttet til strukturendringer i domstolene, og hatt dialog med Justisdepartementet om dette.

DA har hatt dialog med Justisdepartementet om endringer av domstolloven.

I arbeidet med å styrke domstolens ressursmessige situasjon har DA hatt møter med justisministeren og med ulike partigrupper på Stortinget.

DA hadde i 2014 et heldagsmøte med Stortingets justiskomite, der bredden i domstolens virksomhet ble presentert. Dette møtet ble holdt i samarbeid med Oslo tingrett.

Serviceutvikling

DA skal bidra til utvikling av domstolenes service overfor brukerne.

Service & samhandling

Service & samhandling omfatter samtlige stillingskategorier i en domstol, dvs. dommere og administrativt ansatte. Ved utgangen av 2014 hadde 40 alminnelige domstoler og jordskiftedomstolene gjennomført Service & samhandling (tidsperiode 2007-2014). I 2014 ble det gjennomført Service & samhandling i 1 lagmannsrett og 6 førsteinstansdomstoler: Eidsivating lagmannsrett, Salten tingrett, Nedre Telemark tingrett, Tønsberg tingrett, Sandefjord tingrett, Larvik tingrett og Nordre Vestfold tingrett.

Serviceseminar

I 2014 ble det gjennomført serviceseminar i syv domstoler. Bergen tingrett; Alstadhaug tingrett, Brønnøy tingrett, Nordhordland tingrett, Nedre Romerike tingrett; Jæren tingrett; Borgarting lagmannsrett.

VITNESTØTTE

Per 31.12.2014 tilbyr 36 domstoler vitnestøtte til vitner. Fire domstoler arbeider med etablering av vitnestøtteordning med tanke på oppstart i 2015.

Antall vitnestøtter og biståtte vitner

Per 31.12.2014 hadde domstolene 368 aktive vitnestøtter. Antall biståtte vitner i 2014 var 9000.

Det ble gjennomført sju vitnestøttekurs og 34 fagsamlinger for vitnestøtter i 2014.

I november 2014 ble det arrangert to regionale samlinger for vitnestøtte med deltakere fra til sammen 14 domstoler med vitnestøtteordning. Formålet med samlingene var kvalitetssikring av virksomheten gjennom erfaringsutveksling, faglig påfyll, inspirasjon og nettverksbygging. Målgruppen for samlingen var vitnestøtter, medarbeidere i domstolene og medarbeidere i Røde Kors. Det arrangeres ytterligere 3 regionale samlinger i 2015 som sikrer at alle domstoler med vitnestøtteordning får delta på en slik samling.

Opplæring

I 2014 gjennomgikk opplæringen for vitnestøtter en revisjon. Den reviderte opplæringen er godkjent av Folkeuniversitetet, og er resultat av et samarbeid mellom Domstoladministrasjonen, Røde Kors vitnestøtte, Røde Kors skolen, vitnestøtter og domstolmedarbeidere.

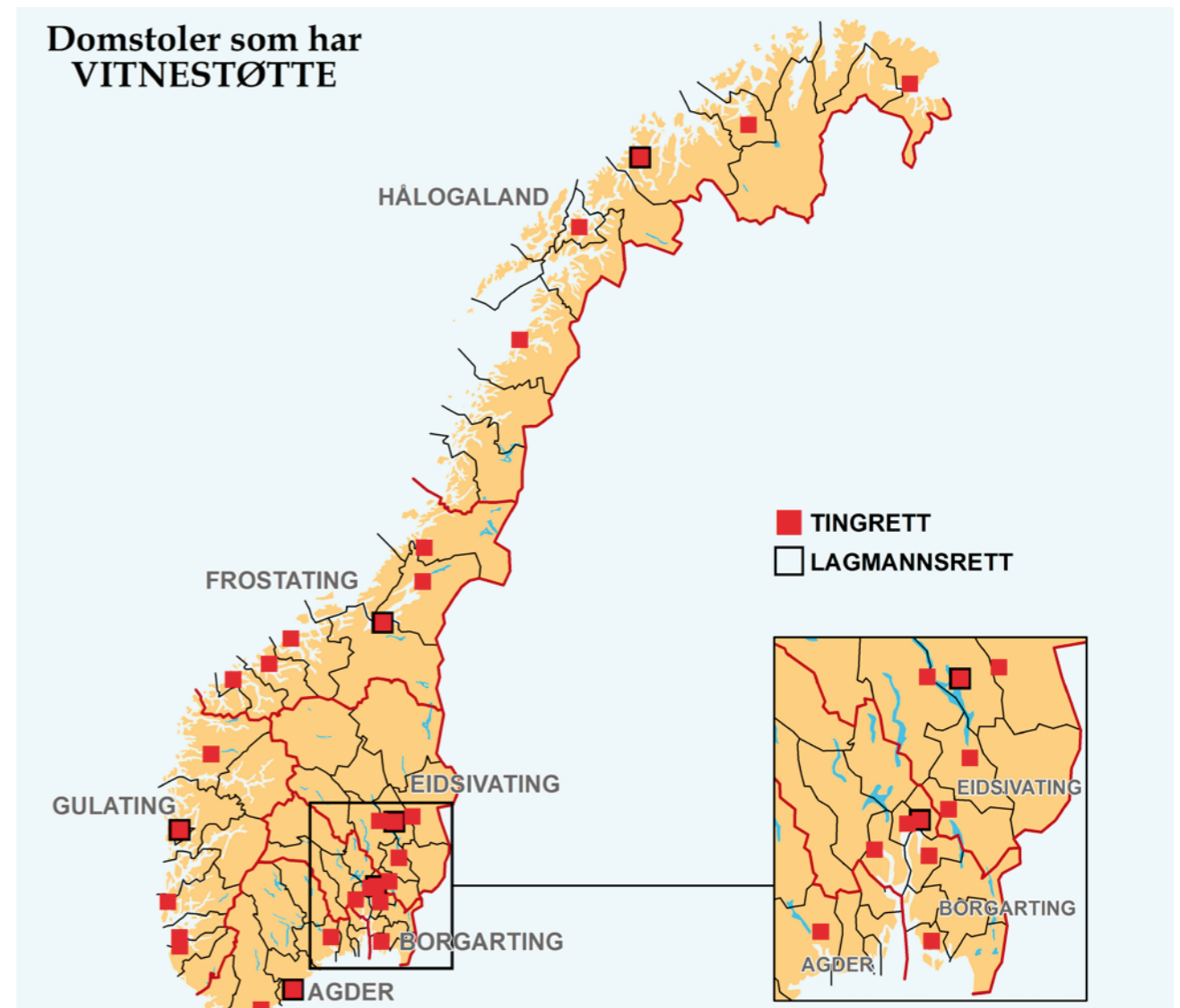
Ivaretagelse av vitner

Rettsstaten trenger vitner. Disse er svært viktige for rettsikkerheten. Årlig møter om lag 70 000 vitner i norske domstoler. Domstolene og Domstoladministrasjonen har i mange år jobbet for å ivareta vitner på en bedre måte når de er til stede i domstolen.

I 2014 ble det produsert en animasjonsfilm til hjelp for vitner. Animasjonen "Skal du vitne?" viser gangen i en straffesak fra hendelsen skjer til dom faller.

Det er også filmet et intervju med vitner som forteller om sin opplevelse i retten, "Å vitne i retten. To vitner forteller". Begge disse filmene finnes på domstolenes nettside www.domstol.no/vitne.

Som en følge av arbeidet med ivaretagelse av vitner her i Norge bidrar medarbeidere fra Domstoladministrasjonen, domstolene og Røde Kors i arbeidet med ivaretagelse av vitner i flere land, i 2014 i prosjekter i Polen og Litauen.

Figur: Kart over domstoler som tilbyr vitnestøtte.

Internasjonalt arbeid

EUROPARÅDET

Domstoladministrasjonen deltar i to kommisjoner under Europarådet - The European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ) og The Lisbon Network.

CEPEJ har som mål å bidra til effektivitet og god funksjonalitet i medlemslandenes justisvesen. Kommisjonen utgir hvert annet år en evalueringsrapport over rettssystemene i medlemslandene basert på de enkelte lands innrapportering.

Den sjette evalueringsrapporten, med data for 2012, ble publisert i oktober 2014.

Det ble avholdt to plenumsmøter i CEPEJ i 2014. Plenums-møtet i juli ble avholdt i Baku, Aserbajdsjan, som ledd i at Aserbajdsjan hadde presidentskapet i Ministerkomiteen i Europarådet.

Leder av internasjonalt sekretariat i DA, Audun Hognes Berg, deltok i to styremøter i CEPEJ i 2014 som styremedlem, og representerte CEPEJ i et effektivitetsprosjekt i jordanske domstoler med oppstart i januar 2014.

To norske domstoler, Frostating lagmannsrett og Nedre Romerike tingrett, er med i et nettverk av europeiske domstoler, som blant annet vektlegger ulike tiltak for å forbedre effektiviteten i domstolene.

The Lisbon Network har som hovedoppgave å fremme kunnskap om den europeiske menneskerettighetskonvensjonen hos dommere, påtalejurister og advokater i Europarådets medlemsstater, hovedsakelig gjennom å utvikle kompetanseoppbyggende tiltak.

Gruppen av stater i Europarådet for bekjempelse av korrupsjon (GRECO) evaluerte i 2013 og 2014 de norske domstolene, påtalemyndigheten og Stortinget, og avga evalueringsrapport i etterkant av plenumsmøtet i juni 2014. GRECO ga de norske domstolene en gjennomgående positiv vurdering, men fant grunnlag for å anbefale økt åpenhet rundt utvelgelse av kandidater til korttidskonstitusjoner, samt at omfanget av korttidskonstitusjoner vurderes redusert.

DA er en del av et utvidet Nordisk samarbeid innen

jordskiftefaget. En gang i året møtes Norge, Sverige, Finland og Tyskland v/ delstaten Bayern for å diskutere ulike tekniske og jordskiftefaglige temaer som er relevant for virksomheten. Hensikten med disse møtene er å utveksle erfaringer og diskutere ulike problemstillinger som er felles i alle landene. I 2014 var det Tyskland som var vertskap.

EØS-SAMARBEIDET

I desember 2009 signerte EØS/EFTA-landene Norge, Island og Liechtenstein en ny avtale med EU om bidrag til sosial og økonomisk utjevning i EØS-området for perioden mai 2009 - april 2014. EØS/EFTA landene vil etter forhandlingsresultatet årlig stille 357,7 millioner euro til rådighet i perioden 2009-2014. På grunn av forsinket oppstart, er perioden utvidet til 2015 og 2016. I tillegg til det utjevning formålet har EØS/EFTA landenes bidrag til hensikt å styrke bilaterale relasjoner mellom Norge, Island, Liechtenstein og samarbeidslandene.

EØS/EFTA landenes bidrag, kalt EØS-midlene, er fordelt på ti satsingsområder, hvorav Schengen og justissektoren utgjør ett. Hvert satsingsområde er organisert i programområder som igjen er delt opp i underliggende prosjekter. Rettsoppbyggende arbeid med fokus på domstolene utgjør ett av programområdene innenfor satsingsområdet Schengen og Justis. Programmene er organisert med programoperatør i mottakerlandet og programpartner hovedsakelig fra Norge. DA er programpartner i domstolprogrammene i Litauen, Polen og Romania; i Romania sammen med Europarådet. Organet som forvalter EØS-midlene fra Brussel (Financial Mechanism Office - FMO) finansierte i 2014 til sammen halvannet årsverk i DA til å utføre arbeidet som programpartner.

Prosjektene i hvert program ledes av en prosjektpromotør og til hvert enkelt prosjekt er det tilknyttet prosjektpartnere. DA er partner i til sammen ni prosjekt fordelt på de tre landene.

Litauen

Programmet i Litauen består av tre prosjekt knyttet til a) modernisering av IT-systemet i domstolene, b) sikkerhet og vitnestøtte og c) generell styrking av kompetanse innen domstolene og den litauiske Domstoladministrasjonen (LT

DA). DA er prosjektpartner i alle tre prosjektene, og bidrar med ekspertise inn i og tilrettelegging av utvalgte aktiviteter, i samarbeid med prosjektoperatøren LT DA.

DA ansatte har i 2014 bidratt med erfaring og råd inn i LT DAs IKT anskaffelser, samt en spørreundersøkelse om vitnestøtte. I løpet av 2014 har DA og utvalgte domstoler tatt i mot fem delegasjoner fra Litauen på utvalgte tema.

Høsten 2014 hospiterte en jurist fra LTDA i Trondheim, med hensikt å skrive en rapport om norsk rettsmekling. To norske og to litauiske dommere bidro til rapporten.

Polen

Programmet i Polen består av til sammen seks prosjekt som alle driftes av programoperatøren, det polske justisdepartementet. DA er prosjektpartner i følgende tre prosjekt: a) Alternative tvisteløsninger, b) vitnestøtte og oppfølging av fornærmede i straffesaker og c) domstolledelse.

Prosjekt a) og b) er påbegynt, hvorpå DA og representanter fra domstolene deltok på åpningskonferanser på høsten 2014. Prosjektaktivitetene vil rulle ut i 2015.

Romania

Programmet i Romania består av tre prosjekt, som alle er rettet inn mot implementeringen av ny straffelov, straffeprosesslov, sivilprosesslov og ny sivilrettslovgivning. Prosjektene omhandler a) modernisering og tilpassing av saksbehandlingssystemet for domstolene til de nye reformene, b) opplæring av dommere rettet mot lovreformene, og c) access to justice knyttet til lovreformene. Det siste prosjektet er også spesielt merket styrking av rom-folks stilling i forhold til domstolene. DA og Europarådet er prosjektpartnere i alle prosjektene.

Implementeringen av prosjekt b) og c) ble påbegynt i 2014, men prosjekt a), IT prosjektet, er på vent. I løpet av 2014 har flere DA ansatte og ansatte i domstolene deltatt på seminarer og konferanser i Romania, med tema som: etikk og integritet for dommere, domstolledelse, rettsmekling, barnefordelingssaker, og opplæring rettet mot saksbehandlere. Forsker Ada Engebriksen deltok som norsk ekspert i en studie om romfolks og andre sårbare gruppers tilgang til domstolene.

Prosjektene varer til våren 2016.

ENCJ

ENCJ er et EU-nettverk for uavhengige institusjoner som administrerer domstolene i medlemsland. Det utarbeider standarder, anbefalinger og deler god praksis. Norge gjennom DA er observatører men deltar fullt ut i arbeidsgrupper. I 2014 er det gjennomført to prosjekter om dommeres uavhengighet, "Independence and Accountability", med norsk deltakelse. Dette arbeidet fortsetter i 2015. I 2014 ble det også avgitt en rapport om fordelingen av saker innenfor den enkelte domstol, "Standards for Allocation of cases." Også her hadde Norge et medlem av prosjektgruppen.

I 2014 ble det også påbegynt et arbeid med standard for evaluering av dommere der Norge deltar. Gjennom arbeidet i ENCJ gis innblikk i hvordan domstolene i Europa arbeider og bidrar til et viktig kontaktnett over hele Europa. Dette brukes jevnlig av medlemslandene i forbindelse med regelverksendringer.

KOMPETANSEDELING I EUROPA OG NORDEN

EJTN (European Judicial Training Network) er det ledende organet for utvikling, opplæring og erfaringsutveksling mellom dommere og påtalemyndighet i EU-landene. DA har observatørstatus i EJTN og får derved et overblikk over det kompetansearbeidet som foregår i Europa. Avdelingsdirektør Kari Berget er medlem i SEND - Samarbeidsorgan for Etterutdanning for Nordiske Dommere - som har som oppgave å fremme og utvikle nordisk samarbeid. Det arrangeres seminar for dommere én til to ganger årlig med forskjellige tema. Ansvaret for seminarene går på rundgang mellom de medvirkende landene. De norske representantene i styret i SEND er sorenskriver Geir Engebriksen og avdelingsdirektør Kari Berget.

DEL IV STYRING OG KONTROLL

VURDERING AV STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

Samhandlingen mellom Stortinget, regjeringen og Domstoladministrasjonen ivaretas gjennom lovfestede rammebetingelser for virksomheten. Rammebetingelsene følger fire hovedprinsipper, jf. Ot.prp. nr. 44 (2000–2001) Om lov om endringer i domstoloven m.m. og Innst. O. nr. 103 (2000–2001). Retningslinjene vedtas årlig ved behandling av Statsbudsjettet. Retningslinjene skal være generelle og på et overordnet nivå, for å sikre samfunnets innflytelse på hovedretningen i Domstoladministrasjonens arbeid. For tingrettene og lagmannsrettene har Stortinget fastsatt mål for saksavviklingstider.

Domstoladministrasjonen benytter mål- og resultatstyring som grunnleggende styringsprinsipp. Samfunnsoppdraget er definert i strategisk plan for perioden 2014 – 2020, og skal rette oppmerksomheten mot de områdene som er de viktigste for utviklingen av norske domstoler. Disse områdene bygger på utviklingstrekk i domstolene og samfunnet forøvrig, og endrede og nye behov hos domstolenes brukere. Domstolene mottar et årlig disponeringsskriv som grunnlag for driften i virksomhetssåret.

I gjennomføringen av strategisk plan kommer de konkrete prioriteringene til uttrykk i virksomhetsplanleggingen. En årlig virksomhetsplan er utarbeidet på bakgrunn av de ressurser Stortinget stiller til disposisjon for domstolene og Domstoladministrasjonen.

Det foretas en tertialvis rapportering for økonomi og virksomhetsplanen til DAs styre. Rapporteringen inkluderer blant annet vurdering av måloppnåelse, fremdrift og risikofaktorer for vedtatte tiltak og prosjekter.

NÆRMERE OMTALE AV FORHOLD KNYTTET TIL STYRING OG KONTROLL

Innføring av standard konto-plan, ny økonomimodell og periodisert regnskap

Domstoladministrasjonen har i 2014 endret økonomimodellen som følge av ny standard konto-plan og innføring av periodisert regnskap etter Statens regnskapsstandarder. Hensikten med dette er å dekke Domstoladministrasjonen og domstolenes behov for informasjon om kostnader og ressursbruk, bedre mulighetene for å koble ressursbruken og tjenesteproduksjonen, bedre grunnlag for å vurdere effektiv ressursbruk og i tillegg gi et mer relevant grunnlag for sammenligning med andre virksomheter.

HMS/ arbeidsmiljø

I årsrapporten for 2014 ble domstolene bedt om å rapportere på en rekke forhold knyttet til HMS og arbeidsmiljøarbeid. Rapporteringen viser at det totale sykefraværet var på 4,3 % for domstolene i 2014. Dette er positivt lavt. Utviklingen viser også en positiv og jevn nedgang over flere år. Dette indikerer at det arbeides aktivt og godt med eget arbeidsmiljøarbeid i de fleste domstoler.

Bedriftshelsetjenesten (BHT) er en nøytral og viktig bidragsyter i HMS og arbeidsmiljøarbeidet. Domstolene er

ikke lovpålagt å være tilknyttet en BHT, men det er positivt at 51 % rapporterer at de har en slik avtale. En annen bidragsyter er NAV Arbeidslivssenter innen inkluderende arbeidsliv (IA) og forebyggende HMS arbeid. Hele 74 % av domstolene har inngått en IA-samarbeidsavtale. Av kompetansegivende HMS tiltak ble det for 2014 gjennomført både HMS grunnopplæring (vår) og HMS videreopplæring (høst) for ledere, verneombud og medlemmer av AMU i domstolene. I tillegg ble det gjennomført en fagdag for verneombudene, hvor tema var åpen kartlegging som metode.

Sikkerhet

I 2014 ble det gjennomført en kartlegging av fysisk sikring i domstolene, og DA bestemte seg for å arbeide for en grunnsikringsplattform i alle domstoler. Intranett benyttes i økende grad for innspill til lokalt sikkerhetsarbeid. Håndbok for informasjonssikkerhet er lagt på intranettet, og i 2014 ble det kjøpt inn et nettbasert læringsprogram, som vil bli benyttet til opplæring av alle medarbeidere i domstolene innen blant annet informasjonssikkerhet.

I 2014 ble det fokusert på arbeidet med sikkerhet og beredskap i domstolene og i Domstoladministrasjonen (DA). Det å videreutvikle lokale rutiner og bidra til å bygge en sunn sikkerhetskultur har stått i sentrum. Domstolene har i 2014 arbeidet godt med området sikkerhet og beredskap, men fremdeles gjenstår det noe som må påregne økt egeninnsats.

DEL V
VURDERING AV
FRAMTIDSUTSIKTER

Domstoladministrasjonen har vedtatt en strategisk plan for perioden 2014-2020, som retter oppmerksomheten mot de viktigste områdene for videre utviklingen av norske domstoler. DAs samfunnsoppdrag uttrykkes gjennom de fire rollene; styring, tjeneste, utvikling og den rettspolitiske. For å konkretisere samfunnsoppdraget er det utarbeidet egne målsettinger som bygger på domstolens ide- og verdigrunnlag. En dekning av budsjettbehovene som skisseres i økonomiplan vil blant annet bidra til:

- at samfunnets krav og forventninger til domstolene ivaretas og målene for saksbehandlingstid fastsatt av Stortinget oppnås;
- at domstolene og DA er på høyde med den internasjonale utviklingen mht. uavhengighet, effektivitet og kvalitet;
- at domstolene og DA kan tilby gode arbeids- og lønnsvilkår slik at de kan rekruttere og beholde dyktige medarbeidere;
- at domstolene og DA kan gjennomføre en systematisk kompetanseutvikling av medarbeiderne;
- at fokus på sikkerhet i domstolene økes og tilpasses endringer i trusselbildet samtidig som nye tiltak balanseres mot prinsippet om tilgjengelighet for brukerne;
- at velfungerende og tidsmessige teknologiske løsninger er tilgjengelige for domstolene og brukerne av domstolene.

PRIORITERINGER 2015-2020

Prioriteringene er gjort i Økonomiplan for domstolene 2016-2019.

Vi vil i tiden framover legge stor vekt på digitalisering av domstolene. Digitalisering retter seg både mot økt kvalitet og høyere effektivitet. Målet er at prosessene for både sivile- og straffesaker skal være fulldigitaliserte i 2020. Midler til fornyelse av saksbehandlingssystemene er allerede sikret, og dette tiltaket avsluttes i 2017. Parallelt med dette tiltaket må driftsnivået for den tekniske infrastrukturen som skal bære og drifte de nye systemene økes (den digitale grunnmuren). Dessuten må det investeres i applikasjoner som skal gjøre en fulldigitalisert saksbehandling mulig i domstolene. En handlingsplan for "Digitale Domstoler 2020" vil bli lagt frem i løpet av 2015. For å kunne realisere dette målet, må imidlertid utgiftsnivået for infrastruktur økes allerede fra 2016. I tillegg er det behov for midler til fjernmøte- og fremvisningsutstyr for digitale rettsmøter i domstolene.

SAKSVEKST OG KOMPLEKSITET

Flere utviklingstrekk indikerer at saksmengden i norske domstoler vil øke og sakene vil bli mer komplekse og ressurskrevende. Det er nødvendig å styrke ressursene til behandling av saker i tingrettene og lagmannsrettene. Samtidig har hver enkelt sak blitt mer krevende, kompleks og langvarig. I tillegg må man forvente at økte bevilgninger til politiet/påtalemyndigheten medfører at antall straffesaker går ytterligere opp. Dessuten vil økt bruk av elektroniske hjelpemidler i etterforskningsarbeidet gjøre at den rettslige behandlingen av mange saker blir mer omfattende og langvarig. De siste årene har det vært en åpenbar ubalanse i bevilgningene til politiet og kriminalomsorgen sett i forhold til domstolene. Denne ubalansen ser ut til å fortsette. Økte beholdninger og saksbehandlingstider rammer brukere av domstolene hardt. Lange saksbehandlingstider har menneskelige og økonomiske konsekvenser. Når det tar lang tid før sakene kommer til hovedforhandling, har det også en negativ effekt på kvaliteten på den bevisføringen som skjer ved vitner.

Sikkerhet og beredskap

Alle domstoler må få en grunnsikring. Dette omfatter etablering av soneskille, overfallsalarmer og innsyn i rettsaler. Et sentralt avvik- og hendelseshåndteringssystem vil sikre en kontinuerlig nasjonal oversikt og styring med sikkerhetstilstanden, samt muliggjøre en enhetlig behandling av uheldige episoder og kriser. Systemet vil understøtte grunnsikringen i domstolene. I tillegg vil informasjonsdeling og varsling bli enklere gjennom et sentralt styringssystem for sikkerhet og beredskap. Systemet vil også fungere som et krisestøtteverktøy. Sikkerhet- og adgangskontroll i store tinghus Etablering av sikkerhet- og adgangskontroll i Oslo tinghus bør etableres blant annet på grunn av et mer skjerpet trusselbilde de siste årene og at det i midlertidige sikkerhetskontroller flere ganger hvert år er avdekket farlige gjenstander på personer som skal inn i tinghuset.

DA har også bedt politiet om vurderinger når det gjelder behovet for sikkerhet- og adgangskontroll i tinghusene i Bergen, Trondheim, Stavanger og Tromsø. På bakgrunn av disse, og i samarbeid med de berørte domstolene, vil det bli foretatt ytterligere vurderinger av behovene for sikkerhet- og adgangskontroll i disse tinghusene. Basert på erfaringer med sikkerhet- og adgangskontroll i Oslo tinghus og Høyesterett, vil DA evt. vurdere behovet for denne type kontroll i andre store tinghus.

Rettsbygninger

De siste ti årene har det vært stor aktivitet for å gi domstolene mer egnede lokaler, blant annet i forbindelse med strukturendringene i førsteinstansdomstolene som ble vedtatt av Stortinget i 2001. I perioden 2003 til 2011 er det blitt mange nye tinghus, og det er gjort utbedringer i flere eksisterende tinghus. Til tross for dette arbeidet, er fortsatt standarden på domstolens lokaler meget varierende. Det er mange domstoler som har behov for både utbedringer og utvidelser av lokalene, og det har lenge vært planlagt nye domstolsbygg i Molde, Drammen, Bergen og Stavanger. Stortinget vedtok høsten 2014 at det skal gjennomføres en Konseptvalgutredning for nye tinghus i Bergen og Stavanger.

RETTSPOLITISKE UTFORDRINGER

Barn i domstolene

Antallet rettssaker som berører barn har økt markant. Bare på de siste fem årene har antallet saker om tvangsvedtak, herunder barnevernssaker, økt med 86 %, saker etter barneloven økt med 8,9 % og dommeravhør økt med 63 %. Det kan også nevnes at domstolene behandler nærmere 300 saker årlig hvor tiltalte er under 18 år.

Stortinget har vedtatt en rekke lovendringer for å fremme barneperspektivet og barns rettigheter. Blant annet er barns rett til å bli hørt styrket innenfor flere sakstyper. Ved foreldretvist har barn også fått rett til å bli informert om domstolens avgjørelser. Lovendringene medfører behov for kompetansetiltak, nye arbeidsmetoder og økt tidsbruk for dommere.

Vitnestøtte

Vitner har stor betydning for rettspleien. Det er viktig at vitnene får en god mottakelse i domstolene. Første prioritet for vitnestøtter er å yte medmenneskelig bistand. Vitner får dessuten informasjon om hva som skal skje i rettsmøtet. Ved de fleste av de domstolene som har en vitnestøtteordning, er det etablert et samarbeid med Røde Kors. Vitnestøttene utfører virksomheten som frivillig arbeid.

Målet er at det tilbys vitnestøtte i alle landets domstoler innen 2019. Pr i dag møter ca. 15 000 vitner årlig i domstoler som ikke tilbyr vitnestøtte.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT)

Digitalisering av tjenester og arbeidsmåter er en viktig del av arbeidet for mer effektive og moderne domstoler. Ny

teknologi og digitale løsninger skal bidra til effektiv saksbehandling, kvalitet, åpenhet og rettsikkerhet.

Økte bevilgninger til utvikling av domstolens saksbehandlingssystemer i perioden 2014-17 har gjort det mulig å starte en omfattende fornying av saksbehandlingssystemene for alle instanser. Samtidig forutsetter en digitalisering av tjenester og arbeidsmåter en teknisk infrastruktur som er robust og har tilstrekkelig kapasitet. I tillegg må domstolene ha egnet fjernmøte- og fremvisningsutstyr for å ta i bruk nye arbeidsmåter og legge til rette for effektiv saksavvikling.

Økte ressurser til fornying av den tekniske infrastrukturen vil gi mer framtidsrettede, stabile og robuste IKT-systemer, og derigjennom bidra til mer effektiv kommunikasjon med partene, bedre datakvalitet og mer effektiv saksavvikling.

Opptak i retten

Hovedregelen i tvisteloven er at det skal gjøres opptak av alle parts- og vitneforklaringer i hovedforhandlinger, dvs. at disse bevisene skal kunne tas opp og avspilles digitalt. Videre følger det at opptaket skal "arkiveres sammen med saken", dvs. at det i alle domstoler er behov for utstyr til lagring, digitale opptak og avspilling. I Prop. 141 L (2009-2010) om endringer i straffeprosessloven m.v. står det at det også bør tas opptak av forklaringer i straffesaker. Opptak i retten er viktig for å bedre rettsikkerheten og for å effektivisere ankebehandlingen.

De teknologiske løsningene og utgiftene forbundet med dette er til gjort rede for i en ny rapport som ble overlevert Domstoladministrasjonen i mars 2015.

DEL VI ÅRSREGNSKAP

Ledelseskommentar

Formål

Domstoladministrasjonen (DA) ble opprettet i 2002. Fra 1.1.2014 innførte DA og domstolene ny standard kontoplan og periodisert virksomhetsregnskap i henhold til statlige regnskapsstandarder slik det framgår av prinsippnoten til årsregnskapet. I den sentrale rapporteringen til statsregnskapet benyttes fortsatt kontantprinsippet. DA er administrativt ansvarlig for Høyesterett, lagmannsrettene, tingrettene, jordskiftedomstolene, Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark. Årsregnskapet utgjør del VI i årsrapporten.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og Økonomiregelverket i Staten. Domstoladministrasjonen mener regnskapet gir et dekkende bilde av disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurderinger av vesentlige forhold

I 2014 har domstolene samlet disponert tildelingen på utgiftssiden á kr 2 220 480 000 på de ordinære driftskapitlene, og kr 2 011 059 000 på de regelstyrte postene. I tillegg er det mottatt belastningsfullmakter på totalt kr 6 000 000, jf. bevilgningsrapporten og note A.

Kapittel 0061, post 01 Høyesterett viser en mindreutgift på kr 752 644, men etter inntekter fra offentlige refusjoner har Høyesterett en mindreutgift på kr 2 147 170 som søkes overført til neste år på post 01 iht. beregninger i note B.

Kapittel 0410, post 01 tingretter og lagmannsretter viser en merutgift på kr 18 081 212, men etter inntekter fra offentlige refusjoner og merinntekter på kapittel 3410, post 03 har tingretter og lagmannsretter en mindreutgift på kr 11 850 309 som søkes overført til neste år på post 01 iht. beregninger i note B. En avgitt belastningsfullmakt på kr. 8 937 000 er kostnadsført i annen virksomhet og fremkommer i note B.

Kapittel 0411, post 01 Domstoladministrasjonen viser en merutgift på kr 4 105 421, men etter inntekter fra offentlige refusjoner og merinntekter på kapittel 3411, post 03 har Domstoladministrasjonen en mindreutgift på kr 2 019 001

som søkes overført til neste år på post 01 iht. beregninger i note B.

Kapittel 0413, post 01 Jordskiftedomstolene viser en merutgift på kr 5 287 163, men etter inntekter fra offentlige refusjoner og merinntekter på kapittel 3413, post 01 har jordskiftedomstolene en mindreutgift på kr 2 033 485 som søkes overført til neste år på post 01 iht. beregninger i note B.

Kapittel 0413, post 21 Jordskiftedomstolene spesielle driftsutgifter viser en mindreutgift på kr 4 322 602. Beløpet søkes overført til neste år på post 21 iht. beregninger i note B. Jordskifterettene har hjemmel til å kreve inn sideutgifter i visse saker. Sideutgiftene skal dekke det tekniske arbeidet i disse sakene. Utgiftene føres i egne saksregnskap, og utgifter og inntekter skal balansere når saken er avsluttet, selv om dette kan gå over flere år.

Det er krevd inn kr 204 683 574 i gebyrer i alminnelige domstoler og jordskiftedomstolene, det vil si kr 16 463 574 mer enn fastsatt inntektskrav i overføringsbrevet for 2014.

Artskontorapporteringen viser at rapporterte utgifter til drift og investeringer eksklusiv utbetalinger til fri rettshjelp summerte seg til kr 3 648 512 387. Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter beløp seg til kr 1 647 656 315. Det ble i 2014 utbetalt kr 59 500 226 til ulike investeringer, som er finansiert ved bruk av tildelte midler på post 01. Investeringene er hovedsakelig knyttet til programvareutvikling for nye felles saksbehandlingssystemer. Det er også investert i noe nytt inventar og utstyr i rettssaler.

Mellomværende med statkassen utgjorde pr 31.12.2014 kr -137 090 619. Oppstillingen av artskontorapporteringen viser hvilke eiendeler og gjeld mellomværende består av.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Domstoladministrasjonen. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d. men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2015. Beretningen er unntatt offentlighet fram til Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen.

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"), fastsatt 12. desember 2003 med endringer, senest 18. september 2013. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av eget departement. Det er utarbeidet en egen prinsippnote til virksomhetsregnskapet som føres i tråd med de anbefalte statlige regnskapsstandardene (SRS).

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Oppstillingen av artskontorapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser grupper av kontoer som inngår i mellomværende med statskassen.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "Netto rapportert til bevilgningsregnskapet" er lik i begge oppstillingene.

Alle statlige virksomheter er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.8.1. Ordinære forvaltningsorgan (bruttobudsjetterte virksomheter) tilføres ikke likviditet

gjennom året. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomhet står oppført med i statens kapitalregnskap. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapitler/post.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kombinasjon av kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatt belastningsfullmakt er bokført og rapportert til statsregnskapet og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap.

Artskontorapporteringen

Artskontorapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Domstoladministrasjonen har en trekkrettighet for disponible tildelingen på konsernkonto i Norges bank. Tildelte midler på utgiftssiden vises ikke som inntekt i oppstillingen.

Domstoladministrasjonen utarbeider ikke noter til oppstillingen av artskontorapporteringen fordi virksomheten har et virksomhetsregnskap etter de statlige regnskapsstandardene (SRS) med tilhørende noter.

OPPSTILLING AV BEVILGNINGSRAPPORTERING FOR REGNSKAPSÅR 2014

Utgifts-kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merutgift (-) og mindreutgift
0061	Driftsutgifter høyesterett	01	Driftsutgifter	95 756 000	95 003 356	752 644
0410	Driftsutgifter tingretter og lagmannsretter	01	Driftsutgifter	1 813 584 000	1 822 728 212	-9 144 212
0410	Spesielle driftsutgifter tingretter og lagmannsretter	21	Spesielle driftsutgifter	23 724 000	21 695 485	2 028 515
0411	Driftsutgifter domstoladministrasjon	01	Driftsutgifter	76 719 000	80 824 421	-4 105 421
0413	Driftsutgifter jordskifterettene	01	Driftsutgifter	222 787 000	228 074 163	-5 287 163
0413	Spesielle driftsutgifter jordskifterettene	21	Spesielle driftsutgifter	11 634 000	7 311 398	4 322 602
0414	Driftsutgifter forlikråd og andre domsutgifter	01	Driftsutgifter	140 893 000	148 352 941	-7 459 941
0466	Driftsutgifter særskilte straffesaksutgifter	01	Driftsutgifter	1 127 980 000	1 166 161 445	-38 181 445
0470	Driftsutgifter fri rettshjelp	01	Driftsutgifter	15 664 000	18 838 295	-3 174 295
0470	Fri rettshjelp post 70*	70	Tilskudd	610 156 000	393 800 260	216 355 740
0471	Statens erstatningsansvar post 71*	71	Tilskudd	97 715 000	2 574 025	95 140 975
0475	Driftsutgifter bobehandling	01	Driftsutgifter	76 097 000	73 076 271	3 020 729
0475	Spesielle driftsutgifter bobehandling	21	Spesielle driftsutgifter	16 545 000	6 912 022	9 632 979
0024	Prosessutgifter, belastningsfullmakt	21	Spesielle driftsutgifter		1 185 509	
0400	Justis- og beredskapsdepartementet, belastningsfullmakt	01	Driftsutgifter		1 821 685	
0440	Politiidirektoratet, belastningsfullmakt	01	Driftsutgifter		394 639	
0841	Barne- likestillings og inkluderingsdep, belastningsfullmakt	22	Diverse		1 980 075	
Sum utgiftsført				4 329 254 000	4 070 734 203	

* Andre virksomheter har også fullmakt til å belaste kap/post

NETTO RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET

Kapitalkontoer		3 628 676 413
60090101	Norges Bank KK /innbetalinger	500 604 457
60090102	Norges Bank KK/utbetalinger	-4 097 887 230
704472	Endring i mellomværende med statskassen	-31 393 639
Sum rapportert		0

BEHOLDNINGER RAPPORTERT TIL KAPITALREGNSKAPET (2014|2)

Konto	Tekst	2014	2013	Endring
6260	Aksjer	0	0	0
704472	Mellomværende med statskassen	-137 090 619	-105 696 980	-31 393 639

Inntekts-kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merinntekt og mindreinntekt (-)
3061	Refusjoner foreldrepenger, Høyesterett	16	Refusjon av foreldrepenger		658 235	658 235
3061	Refusjoner sykepenger, Høyesterett	18	Refusjon av sykepenger		736 291	736 291
3410	Rettsgebyr alm. Domstoler	01	Driftsinntekter	173 039 000	184 599 804	11 560 804
3410	Diverse refusjoner alm. Domstoler	03	Ymse	1 654 000	3 796 448	2 142 448
3410	Refusjon lønn - arbeidsmarkedstiltak alm. Domstoler	15	Refusjon av arbeidsmarkedstiltak		87 879	87 879
3410	Refusjoner foreldrepenger, alm. Domstoler	16	Refusjon av foreldrepenger		8 932 678	8 932 678
3410	Refusjoner sykepenger, alm. Domstoler	18	Refusjon av sykepenger		18 768 516	18 768 516
3411	Diverse refusjoner Domstoladministrasjonen	03	Ymse		4 466 041	4 466 041
3411	Refusjoner foreldrepenger, Domstoladministrasjonen	16	Refusjon av foreldrepenger		1 041 726	1 041 726
3411	Refusjoner sykepenger, Domstoladministrasjonen	18	Refusjon av sykepenger		616 655	616 655
3413	Gebyrer og kartkopier Jordskifterettene	01	Driftsinntekter	15 181 000	20 083 770	4 902 770
3413	Sideutgifter Jordskifterettene	02	Ymse	8 416 000	7 600 266	-815 734
3413	Diverse refusjoner Jordskifterettene	15	Refusjon av arbeidsmarkedstiltak		66 787	66 787
3413	Refusjoner foreldrepenger Jordskifterettene	16	Refusjon av foreldrepenger		252 865	252 865
3413	Refusjoner sykepenger Jordskifterettene	18	Refusjon av sykepenger		2 098 226	2 098 226
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse		2 956 866	
5700	Folketrygdens inntekter	72	Arbeidsgiveravgift		185 294 737	
Sum inntektsført				198 290 000	442 057 790	

Noter på neste side

NOTE A FORKLARING AV SAMLET TILDELING

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildeling	Samlet tildeling
0061/01	78 000	95 678 000	95 756 000
0410/01	7 160 000	1 806 424 000	1 813 584 000
0411/01	1 443 000	75 276 000	76 719 000
0413/01	1 467 000	221 320 000	222 787 000
0413/21	3 306 000	8 328 000	11 634 000
Sum driftskapitler			2 220 480 000
Regelstyrte poster:			
0410/21	0	23 724 000	23 724 000
0414/01	0	140 893 000	140 893 000
0466/01	0	1 127 980 000	1 127 980 000
0470/01	0	15 664 000	15 664 000
0470/70	0	610 156 000	610 156 000
0471/71	0	97 715 000	97 715 000
0475/01	0	76 097 000	76 097 000
0475/21	9 668 000	6 877 000	16 545 000
Sum regelstyrte poster			2 108 774 000

NOTE B FORKLARING TIL BRUKTE FULLMAKTER OG BEREKNING AV MULIG OVERFØRBART BELØP TIL NESTE ÅR

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ min-dre utgift	Utgiftsført av andre i hht avgitte belastningsfullmakter	Merutgift(-)/ mindregift etter avgitte belastningsfullmakter	Standard refusjoner på inntektspostene 15-18	Merinntekter iht merinntektsfullmakt	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
006101	Høyesterett driftsutgifter	752 644		752 644	1 394 526		2 147 170	4 787 800	2 147 170
041001	Tingretter og lagmannsretter	-9 144 212	-8 937 000	-18 081 212	27 789 073	2 142 448	11 850 309	90 679 200	11 850 309
041101	Domstoladministrasjonen	-4 105 421		-4 105 421	1 658 381	4 466 041	2 019 001	3 835 950	2 019 001
041301	Jordskiftedomstolene driftsutg	-5 287 163		-5 287 163	2 417 878	4 902 770	2 033 485	11 139 350	2 033 485
041321	Jordskiftedomstolene spesielle	4 322 602		4 322 602			4 322 602	4 322 602	4 322 602

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se rundskriv R-2/2013 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av budsjetfullmakter

Mottatte belastningsfullmakter: Kr 1.700.000 på kap/post 0024/21 Regjeringsadvokaten. Kr 1.900.000 på kap/post 0400/01 Justis- og beredskapsdepartementet. Kr 400.000 på kap/post 0440/01 Politidirektoratet. Kr 2.000.000 på kap/post 0841/22 Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre): Kr 8.937.000 til Direktoratet for økonomistyring. Beløpet dekker tjenester tilknyttet sentralisert lønns- og regnskapsfunksjon.

Fullmakt til å bruke standard refusjoner av lønnsutgifter til å overskride utgifter på kap/post 0061/01, 0410/01, 0411/01, 0413/01

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter på kap/post 3410/03, 3411/03, 3413/01

Mulig overførbart beløp fremgår av tabell over.

OPPSTILLING AV ARTSKONTORAPPORTERINGEN FOR 2014

Note	201412	201312
Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetalinger fra gebyrer	204 683 574	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	12 095 045	0
Salgs- og leieinntekter	5 381 446	0
Andre inntekter	0	0
Innbetaling av finansinntekter		0
Sum inntekter	222 160 065	0
Utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	1 647 656 315	0
Offentlige refusjoner vedrørende lønn	-33 412 057	0
Utbetalt til investeringer	59 500 226	0
Utbetalt til kjøp av aksjer	0	0
Andre utbetalinger til drift	1 974 760 564	0
Utbetaling av finansutgifter	7 339	0
Sum utbetalinger	3 648 512 387	0
Netto rapporterte utgifter til drift og investeringer	3 426 352 322	0
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	0	0
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		
Utbetalinger av tilskudd og stønader	390 575 693	0
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer til andre	390 575 693	0
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler		
5700 Folketrygdens inntekter - Arbeidsgiveravgift	185 294 737	0
5309 Tilfeldige inntekter (gruppeliv m.m)	2 956 866	0
Sum inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler	188 251 602	0
Netto utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet	3 628 676 413	0
Oversikt over mellomværende med statskassen		
Eiendeler og gjeld	201412	01.01.2014
Fordringer	-19 975 739	-5 683 131
Kasse	401 225	365 165
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank	0	0
Skyldig skattetrekk	-79 382 536	-74 000 927
Skyldige offentlige avgifter	-788 944	0
Annen gjeld	-37 344 625	-26 378 087
Sum mellomværende med statskassen	-137 090 619	-105 696 980

RESULTATREGNSKAP (tall i hele NOK)

	Note	2014
Driftsinntekter		
Inntekt fra bevilgninger	1	3 892 824 512
Inntekt fra gebyrer	1	204 689 829
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	12 331 637
Salgs- og leieinntekter	1	4 929 185
Gevinst ved avgang av anleggsmidler	1	0
Andre driftsinntekter	1	0
Sum driftsinntekter		4 114 775 163
Driftskostnader		
Lønn og sosiale kostnader	2	1 895 191 844
Varekostnader		0
Andre driftskostnader	3	1 973 154 176
Avskrivninger	4,5	65 884 322
Nedskrivninger	4,5	8 105
Sum driftskostnader		3 934 238 446
Driftsresultat		180 536 717
Finansinntekter og finanskostnader		
Finansinntekter	6	
Finanskostnader	6	7 340
Sum finansinntekter og finanskostnader		-7 340
Resultat av periodens aktiviteter		180 529 377
Avregninger		
Avregning med statskassen (bruttobudsjetterte)	7	-180 529 377
Sum avregninger		-180 529 377
Periodens resultat (til virksomhetskapital)		0
Disponeringer		0
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		
Inntekter av avgifter og gebyrer direkte til statskassen	9	342 094
Avregning med statskassen innkrevingsvirksomhet	9	342 094
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		
Utbetalinger av tilskudd til andre - fri rettshjelp	10	393 800 260
Avregning med statskassen tilskuddsforvaltning	10	393 800 260
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		0

BALANSE EIENDELER (tall i hele NOK)

	Note	31.12.2014	31.12.2013
EIENDELER			
A. Anleggsmidler			
I Immaterielle eiendeler			
Forskning og utvikling			
Rettigheter og lignende immaterielle eiendeler	4	237 062 556	224 025 733
Sum immaterielle eiendeler		237 062 556	224 025 733
II Varige driftsmidler			
Bygninger, tomter og annen fast eiendom			
Maskiner og transportmidler	5	50 000	62 500
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	5	109 377 108	128 062 703
Anlegg under utførelse		0	0
Beredskapsanskaffelser		0	0
Sum varige driftsmidler		109 427 108	128 125 203
Sum anleggsmidler		346 489 664	352 150 937
B. Omløpsmidler			
II Fordringer			
Kundefordringer	13	21 596 369	23 257 052
Andre fordringer	14	-6 638 728	2 315 203
Opptjente, ikke fakturerte inntekter		0	0
Sum fordringer		14 957 641	25 572 255
III Kasse og bank			
Bankinnskudd	17	0	0
Andre kontanter og kontantekvivalenter	17	401 225	365 165
Sum kasse og bank		401 225	365 165
Sum omløpsmidler		15 358 866	25 937 420
Sum eiendeler		361 848 530	378 088 357

BALANSE GJELD OG KAPITAL (tall i hele NOK)

	Note	31.12.2014	31.12.2013
GJELD			
I Avsetning for langsiktige forpliktelse			
Ikke inntektsført bevilgning knyttet til anleggsmidler	4, 5	346 489 664	352 150 937
Andre avsetninger for forpliktelse - garantier	7	23 500 000	23 500 000
Sum avsetning for langsiktige forpliktelse		369 989 664	375 650 937
II Annen langsiktig gjeld			
Øvrig langsiktig gjeld		0	0
Sum annen langsiktig gjeld		0	0
III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		13 507 565	3 150
Skyldig skattetrekk		79 382 536	74 000 927
Skyldige offentlige avgifter		23 079 506	20 451 650
Avsatte feriepengar		145 267 741	138 942 856
Forskuddsbetalte, ikke opptjente inntekter	16	1 610 358	0
Annen kortsiktig gjeld	18	85 180 736	71 628 869
Sum kortsiktig gjeld		348 028 443	305 027 452
IV Avregning med statskassen			
Avregning med statskassen (bruttobudsjetterte)	7	-356 169 577	-302 590 032
Sum avregning med statskassen		-356 169 577	-302 590 032
Sum gjeld		361 848 530	378 088 357
Sum virksomhetskapital og gjeld		361 848 530	378 088 357

NOTER

NOTE 1 SPESIFIKASJON AV DRIFTSINNTEKTER

Konto - beskrivelse	Tom 31.12.2014
Årets bevilgning fra fagdepartement, post 01	3 585 356 000
Årets bevilgning fra fagdepartement, post 21	40 629 000
Årets bevilgning fra andre departement - belastningsfullmakt	2 000 000
- Brutto benyttet til investeringer i immatrielle eiendeler og anlegg	-60 231 154
+ Utsatt inntekt fra forplikt. knyttet til investering (avskrivninger)	65 884 327
+ Inntektsføring av resterende forpliktelse ved avgang anleggsmidler	8 100
+ Inntekt til pensjoner	259 178 239
Sum inntekt fra bevilgninger	3 892 824 512
Gebyrer m.m som inngår som driftsinntekt	204 689 829
Sum gebyrer	204 689 829
Tilskudd/Overføringer	12 331 637
Sum tilskudd og overføringer	12 331 637
Salgs- og leieinntekter	4 929 185
Sum salgs- og leieinntekter	4 929 185
Gevinst avgang driftsmidler	0
Sum driftsinntekter	4 114 775 163

NOTE 2 LØNN OG SOSIALE KOSTNADER

Konto - beskrivelse	Tom 31.12.2014
Lønninger	1 208 390 169
Feriepengar	148 798 745
Arbeidsgiveravgift	217 476 469
Pensjonskostnader	204 074 759
Sykepengar og andre refusjoner	-33 421 313
Andre ytelser	149 873 014
Sum lønnskostnader	1 895 191 844

Antall årsverk ansatte i domstolene: 1825

Domstolene betaler ikke selv pensjonspremie til Statens pensjonskasse (SPK), og kostnad til premie er heller ikke dekket av domstolenes bevilgning. Premie dekkes i samsvar med sentral ordning i staten. Det er i regnskapet lagt til grunn en estimert sats for beregning av pensjonskostnad. Premiesatsen for 2014 er av SPK estimert til 17,85 prosent

Pensjonene er kostnadsført basert på denne satsen multiplisert med påløpt pensjonsgrunnlag i virksomheten. Vi viser for øvrig til note 1 om resultatføring av kalkulatoriske inntekter til pensjoner.

Beregningen av årsverk i personalsystemet er gjort etter følgende forutsetning:

Årsverksberegningen reduseres ikke av ferieuttak eller avspasering av fleksitid, overtid/reisetid til avspasering. Årsverksberegningen reduseres for alt annet fravær $\geq$ 1 dag. Om fraværet/permisjonen er med eller uten lønn er uten betydning for beregningen.

Lønn, godtgjøring og arbeidsgiveravgift inkluderer også utbetalinger til rettsaktører (meddommere, vitner m.fl.).

NOTE 3 ANDRE DRIFTSKOSTNADER

Konto - beskrivelse	Tom 31.12.2014
Husleie	338 025 217
Vedlikehold og ombygging leide lokaler	8 589 616
Andre kostnader drift eiendom og lokaler	87 368 034
Reparasjon og vedlikehold maskiner, utstyr	14 850 106
Mindre utstyrsanskaffelser	14 345 177
Leie av maskiner, inventar og lignende	22 294 086
Advokatsalær og andre kjøp av tjenester fra eksterne	1 159 839 150
Reiser og diett	142 089 090
Kontorkostnader, trykksaker og lignende	62 904 314
Telefon, porto og lignende	38 615 324
Øvrige driftskostnader	84 234 061
Sum andre driftskostnader	1 973 154 176

NOTE 4 IMMATERIELLE EIENDELER

	Rettigheter m.v.	Immaterielle eiendeler under utførelse	Sum
Anskaffelseskost pr. 31.12.2013	412 212 000	0	412 212 000
Tilgang 2014	42 788 118	0	42 788 118
Avgang anskaffelseskost i 2014	0	0	0
Fra immaterielle eiendeler under utførelse til annen gruppe i 2014	0	0	0
Anskaffelseskost 31.12.2014	455 000 118	0	455 000 118
Akkumulerte nedskrivninger 31.12.2013	0	0	0
Nedskrivninger i 2014	0	0	0
Akkumulerte avskrivninger pr. 31.12.2013	-188 186 267	0	-188 186 267
Ordinære avskrivninger i 2014	-29 751 296	0	-29 751 296
Akkumulerte avskrivninger avgang i 2014	0	0	0
Balansført verdi 31.12.2014	237 062 556	0	237 062 556
Avskrivningssatser (levetider):	5-15 år/lineært	Ingen avskrivning	

Tilgang i 2014 består av ervervede lisenser (kjøpt programvare) og konsulentkostnader ved utvikling av egen programvare. Dette er utvikling av nye saksbehandlingssystemer, Mellomvare, nytt Intranett, portalutvikling og Web Sak elektronisk arkiv.

NOTE 5 VARIGE DRIFTSMIDLER

	Maskiner, transportmidler	Driftsløsøre, inventar, verktøy	Sum
Anskaffelseskost pr. 01.01.2014	150 000	531 919 980	532 069 980
Tilgang 2014	0	17 424 136	17 424 136
Avgang anskaffelseskost i 2014	0	0	0
Fra anlegg under utførelse til annen gruppe	0	0	0
Anskaffelseskost pr. 31.12.2014	150 000	549 344 115	549 494 115
Akkumulerte nedskrivninger 01.01.2014	0	0	0
Nedskrivninger i 2014	0	0	0
Akkumulerte avskrivninger pr. 01.01.2014	-87 500	-403 857 277	-403 944 777
Ordinære avskrivninger i 2014	-12 500	-36 109 731	-36 122 231
Akkumulerte avskrivninger avgang i 2014	0	0	0
Balansført verdi pr. 31.12.2014	50 000	109 377 108	109 427 108
Avskrivningssatser (levetider)	3-15 år lineært	3-15 år lineært	

NOTE 6 FINANSINTEKTER OG FINANSKOSTNADER

Konto - beskrivelse	2014	2013	2013
	Tom 31.12.2014	Tom 201312	Totalt i fjor
Finansinntekter			
Renteinntekter	0	0	0
Sum finansinntekter	0	0	0
Finanskostnader			
Rentekostnad	6 442	0	0
Agio tap	898	0	0
Sum finanskostnader	7 340	0	0
Utbytte fra selskaper mv.			
Sum mottatt utbytte	0	0	0

Grunnlag beregning av rentekostnad investert kapital

	31.12.2014	31.12.2013	Gj.snitt i perioden
Balansført verdi immaterielle eiendeler	237 062 556	224 025 733	230 544 144
Balansført verdi varige eiendeler	109 427 108	128 125 203	118 776 155
Sum	346 489 664	352 150 937	349 320 300

Antall måneder på rapporteringstidspunktet (Må fylles ut):	12
Gjennomsnittlig kapitalbinding i år 2014	349 320 300
Fastsatt rente for år 2014	1,79
Beregnet rentekostnad på investert kapital:*	6 252 833

*Beregnet rentekostnad på investert kapital skal kun gis som noteopplysning. Den beregnede rentekostnaden skal ikke bokføres.

NOTE 7 NETTO AVREGNING BEVILGNINGSFINANSIERT VIRKSOMHET (bruttobudsjetterte virksomheter)

A) Avregning med statskassen (periodisert og kontant)

Konto - beskrivelse	2014	2013	Endring
	Tom 31.12.2014	Totalt i fjor	
Finansielle anleggsmidler:			
Sum			
Omløpsmidler:			
Kundefordringer	21 596 369	23 257 052	-1 660 683
Andre fordringer	-6 660 400	2 315 203	-8 975 603
Kasse og bank	401 225	365 165	36 060
Sum	15 337 194	25 937 420	-10 600 226
Kortsiktig gjeld:			
Leverandørgjeld	-13 507 565	-3 150	-13 504 415
Skyldig skattetrekk	-79 382 536	-74 000 927	-5 381 609
Skyldig offentlige avgifter	-23 079 506	-20 451 650	-2 627 857
Avsatte feriepenger	-145 267 741	-138 942 856	-6 324 885
Forskuddsbet., ikke opptjente inntekter	-1 610 358	0	-1 610 358
Annen kortsiktig gjeld	-85 159 064	-71 628 869	-13 530 195
Sum	-348 006 771	-305 027 452	-42 979 318
Langsiktige forpliktelser			
Andre forpliktelser - garantier *)	-23 500 000	-23 500 000	0
Sum	-23 500 000	-23 500 000	0
Avregning med statskassen	-356 169 577	-302 590 032	-53 579 545

B) Hovedposter fra kontant mellomværende som inngår i avregning med statskassen

Konto - beskrivelse	2014	2013	Endring
	Tom 31.12.2014	Totalt i fjor	
Omløpsmidler:			
Beholdningskonto (evnt. egne bankkonti, kasse)	401 225	365 165	36 060
Forskudd ansatte/lønns lån mv.	378 738	621 742	-243 004
Andre fordringer	-20 354 477	-6 304 873	-14 049 604
Kortsiktig gjeld:			
Skattetrekk	-79 353 021	-73 956 490	-5 396 531
Deposita mv.	-2 010 598	-35 891	-1 974 707
Annen gjeld	-36 152 487	-26 386 633	-9 765 853
Avregning med statskassen/kontantbasert mellomv. Jfr.S-rapport	-137 090 619	-105 696 980	-31 393 639

*) Garantier til Statsbygg for påløpte prosjekteringskostnader i byggesaker jf. tidligere styresaker DA STY10/34 av 26.4.2010 og DA STY13/19 av 18.3.2013.

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld vil som hovedregel ha sin finansiering (motpost) knyttet til posten Avregning med statskassen, ref. gruppe "A" ovenfor. Omløpsmidler og kortsiktig gjeld, som for bruttobudsjetterte virksomheter allerede er inkludert i balansen og i kontant mellomværende med staten, skal spesifiseres i hovedpostene som fremgår av gruppe "B" ovenfor. Anleggsmidler vil som hovedregel følge forpliktelsesmodellen, dvs. ha finansiering (motpost) klassifisert som avsetning for langsiktige forpliktelser på regnskapslinjen Ikke inntektsført bevilgning knyttet til anleggsmidler.

Avstemning av periodens resultat mot endring i mellomværende med statskassen

Konsernkonto utbetaling	-4 097 887 230
Konsernkonto innbetaling	500 604 457
Netto trekk konsernkonto	-3 597 282 773
Innbetaling innkreivingsvirksomhet	-342 094
Utbetaling tilskuddsforvaltning	390 575 693
Inntektsført fra bevilgning (kontogruppe 19)	3 627 985 000
Abeidsgiveravgift/gruppeliv ført på kap 5700/5309	-187 909 509
Tilbakef.utsatte inntekter ved salg/avgang AM, der forpliktelsen ikke er resultatført	0
Andre avstemningsposter	53 579 545
Forskjell resultatført og netto trekk på konsernkonto	180 529 377
Resultat av periodens aktiviteter før avregning	-180 529 377
Sum endring i avregning med statskassen *	53 579 545

* Skal være lik summen av A i endringskolonnen

NOTE 9 INNKREVINGSVIRKSOMHET

Konto - beskrivelse	2014
	Tom 31.12.2014
Avgifter og gebyrer direkte til statskassen:	
Sum avgifter og gebyrer til statskassen	342 094

NOTE 10 TILSKUDDSFORVALTNING FRI RETTSHJELP

Konto - beskrivelse	2014
	Tom 31.12.2014
Tilskudd til Fri rettshjelp Kap 470 post 70	
Sum tilskuddsforvaltning	393 800 260

NOTE 13 KUNDEFORDRINGER - SAKS-REGNSKAP

Konto - beskrivelse	2014	2013
	Tom 31.12.2014	Tom 31.12.2013
Kundefordringer til pålydende	21 596 369	23 257 052
Sum avsatt til forventet tap	0	0
Sum kundefordringer	21 596 369	23 257 052

NOTE 14 ANDRE KORTSIKTIGE FORDRINGER

Konto - beskrivelse	2014	2013
	Tom 31.12.2014	Tom 31.12.2013
Fordringer på ansatte	378 738	621 742
Forskuddsbetalt leie	12 195 195	17 011 637
Forskuddsbetalte kostnader	9 699 719	0
Andre kortsiktige fordringer	-28 912 381	-15 318 176
Sum andre kortsiktige fordringer	-6 638 728	2 315 203

**NOTE 16 FORSKUDDSBETALTE, IKKE
OPPTJENTE INNTEKTER**

Konto	Beskrivelse	2014	2013
Forskuddsbetalte, ikke opptjente inntekter			
	Sum mottatt forskuddsbetaling	-1 610 358	0

EØS-prosjekter, DA er prosjektkoordinator

**NOTE 17 BANKINNSKUDD, KONTANTER OG
LIGNENDE**

Konto - beskrivelse	2014	2013
Sum bankinnskudd og kontanter	401 225	365 165

NOTE 18 ANNEN KORTSIKTIG GJELD

Konto - beskrivelse	2014	2013
Skyldig lønn	57 445	95 357
Annen gjeld til ansatte	-31 200 610	-17 263 383
Påløpte kostnader	-12 438 922	-21 580 813
Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning	1 268 618	0
Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning	-1 268 618	0
Annen kortsiktig gjeld	-41 598 648	-32 880 031
Sum annen kortsiktig gjeld	-85 180 736	-71 628 870

Domstolene skal være uavhengige. De skal sikre og fremme rettsikkerheten og verne om rettssamfunnet. Domstolene skal til enhver tid ha høy tillit i samfunnet.

Besøksadresse:
Domstoladministrasjonen
Dronningens gate 2
7011 Trondheim

Postadresse:
Domstoladministrasjonen
Postboks 5678 Sluppen
7485 Trondheim

Telefon: +47 73 56 70 00
E-post: postmottak@domstoladministrasjonen.no

www.domstol.no
www.jordskifte.no